

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

STAŠA NOSE

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

DAVČNI INŠPEKCIJSKI NADZOR NA PODROČJU
ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI

Ljubljana, december 2009

STAŠA NOSE

IZJAVA

Študentka Staša Nose izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Tineta Stanovnika, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 ORGANIZACIJA IN NALOGE DAVČNE UPRAVE REPUBLIKE SLOVENIJE	2
1.1 ORGANIZACIJA DAVČNE UPRAVE REPUBLIKE SLOVENIJE	2
1.2 NALOGE DAVČNE UPRAVE	4
2 NAČELA DAVČNEGA POSTOPKA.....	4
3 DAVČNI NADZOR.....	7
3.1 NAČELA DAVČNEGA NADZORA.....	8
3.2 KONTROLNI NADZOR DAVČNIH OBRAČUNOV	8
3.3 PREISKAVE	10
3.4 DAVČNI INŠPEKCIJSKI NADZOR.....	10
3.4.1 <i>Načela davčnega inšpekcijskega nadzora</i>	11
3.5 MEDNARODNA IZMENJAVA INFORMACIJ.....	12
4 POSTOPEK DAVČNEGA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA	12
4.1 SUBSIDIARNOST ZAKONSKIH PREDPISOV	12
4.2 ZAČETEK DAVČNEGA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA	12
4.2.1 <i>Samoprijava</i>	13
4.2.2 <i>Uvodni pogovor</i>	13
4.3 UGOTOVITVENI IN DOKAZNI POSTOPEK	13
4.3.1 <i>Pooblastila davčnega inšpektorja v postopku nadzora</i>	13
4.3.2 <i>Pravice in obveznosti zavezanca za davek v postopku nadzora</i>	14
4.3.3 <i>Vodenje poslovnih knjig in evidenc</i>	14
4.3.4 <i>Davčni inšpekcijski postopek in cenitev davčne osnove</i>	15
4.3.4.1 <i>Inšpekcijske metode</i>	16
4.4 ZAKLJUČEK DAVČNEGA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA.....	16
4.4.1 <i>Pravno varstvo zavezanca za davek po zaključku davčnega inšpekcijskega nadzora</i>	17
5 AKTIVNOSTI NA PODROČJU DAVČNEGA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA	17
5.1 UKREPI DAVČNE UPRAVE NA PODROČJU DAVČNIH UTAJ	17
5.2 BOJ PROTI SIVI EKONOMIJI	18
5.2.1 <i>Obseg sive ekonomije</i>	18
5.2.2 <i>Vzroki za pojav sive ekonomije</i>	19
5.2.3 <i>Projekt »Siva ekonomija«</i>	19
5.2.4 <i>Ukrepi Davčne uprave Republike Slovenije v boju zoper davčne goljufije</i>	20
5.3 USPEŠNOST DAVČNIH INŠPEKCIJSKIH NADZOROV	21
6 PROJEKTNI NADZOR ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI.....	24
6.1 ZOBOZDRAVSTVENA DEJAVNOST V REPUBLIKI SLOVENIJI	24
6.1.1 <i>Pravice iz naslova osnovnega zdravstvenega zavarovanja</i>	25
6.1.2 <i>Cene zobozdravstvenih storitev</i>	27
6.1.3 <i>Obdavčitev zobozdravstvene dejavnosti</i>	27
6.2 RAZLOGI ZA VZPOSTAVITEV PROJEKTNEGA NADZORA.....	28
6.3 NAMEN NADZORA ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI	29
6.4 VPOGLED DAVČNEGA ORGANA V MEDICINSKO DOKUMENTACIJO PACIENTA.....	30
6.4.1 <i>Stališče Zdravniške zbornice Slovenije</i>	31
6.4.2 <i>Stališče informacijske pooblaščenke</i>	32
6.4.3 <i>Težave inšpektorjev pri vpogledu v kartoteko pacienta</i>	33
6.5 IZDAJANJE RAČUNOV IN EVIDENTIRANJE V POSLOVNE KNJIGE	34
6.5.1 <i>Specifikacija izdanega računa</i>	36

6.6 CENIKI ZDRAVSTVENIH STORITEV	37
6.7 PRIJAVA PREMOŽENJA	37
6.8 USPEŠNOST DAVČNIH NADZOROV NA PODROČJU ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI	38
6.9 NADZOR ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE NA PODROČJU ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI	40
6.9.1 Pravne podlage v postopku nadzora	40
6.9.2 Postopek in ugotovitve nadzora	40
SKLEP	41
LITERATURA IN VIRI	43
PRILOGE.....	1

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Najpogostejše anonimne prijave prejete v PAO</i>	10
<i>Slika 2: Inšpekcijski nadzori v letih 2008 in 2007 po vrsti nadzora</i>	11
<i>Slika 3: Struktura davčnih inšpekcijskih nadzorov po vrsti nadzora</i>	22
<i>Slika 4: Trend padanja kršitev ZPDZC.....</i>	23
<i>Slika 5: Nadzor Davčne uprave Republike Slovenije nad delom na črno</i>	23
<i>Slika 6: Ugotovitve uveljavljanja pravic iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja .</i>	26

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Rast elektronsko oddanih obračunov in napovedi.....</i>	9
--	---

UVOD

Davki in ostale dajatve so glavni vir financiranja javnih financ, zato država potrebuje učinkovit sistem pobiranja davkov. Da je delo države pri pobiranju davkov olajšano, pa potrebujemo tudi državljane, ki se zavedajo, da je pravočasno in pravično izpolnjevanje davčnih obveznosti še kako pomembno. Ker smo v sodobnem času priča vedno večjemu številu davčnih zavezancev, ki koristijo davčni sistem v svojo korist in se z uporabo različnih metod poslužujejo številnih davčnih utaj, je potrebna vzpostavitev učinkovitega davčnega nadzora.

Davčne utaje, siva ekonomija in neplačevanje davčnih obveznosti predstavljajo v sodobnem času, času gospodarske krize, zelo velik problem. Vse to pomeni zmanjševanje javnofinančnih prihodkov. Da bi se število davčnih utaj zmanjšalo, Davčna uprava Republike Slovenije skrbi za izvajanje ciljno usmerjenih davčnih nadzorov na področjih, ki so davčnim utajam še posebej izpostavljeni. Eden izmed novejših aktivnosti na področju davčnega nadzora je projektni nadzor zobozdravstvene dejavnosti.

V diplomski nalogi bom prikazala, kdo izvaja nadzor, katere zakonske podlage in načela je potrebno upoštevati v postopku nadzora ter s kakšnimi pooblastili in kako postopati v primeru davčnega inšpekcijskega nadzora. Podrobneje so prikazane oblike davčnih nadzorov, s katerimi se Davčna uprava Republike Slovenije bori proti davčnim utajam in ostalim oblikam gospodarskega kriminala. Ker davčni inšpekcijski nadzor na področju zobozdravstvene dejavnosti predstavlja novost na področju nadzora, bom predstavila razloge za vzpostavitev nadzora ter opisala najpogostejše kršitve v smislu davčnih nepravilnosti, ki se jih poslužujejo ponudniki zobozdravstvene dejavnosti.

Prvo poglavje diplomske naloge vsebuje pregled organizacije delovanja Davčne uprave Republike Slovenije in opisuje naloge davčne službe. Ker je davčni postopek poseben upravni postopek, ki predstavlja občutljivo razmerje med zasebno in javno koristjo, je uporaba davčnih načel še posebej pomembna. Drugi del diplomske naloge je namenjen predstavitvi uporabe načel davčnega postopka.

V nadaljevanju diplomske naloge so podane pravne podlage davčnega nadzora, načela davčnega nadzora ter pojavne oblike nadzora, s katerimi država strmi k določeni ravni nadzora in se zavzema za preprečevanje davčnih utaj. Podrobneje so opisane tudi glavne značilnosti ter načela davčnega inšpekcijskega postopka.

Ker davčni inšpekcijski postopek obravnava občutljivo razmerje med zavezancem za davek in davčnim organom, je četrto poglavje diplomske naloge namenjeno poteku davčnega inšpekcijskega postopka. Podrobneje so predstavljena pooblastila oziroma pravice strank, ki so vpletene v postopek nadzora. V nadaljevanju sledi predstavitev cinitve davčne osnove kot pogost element davčnega inšpekcijskega postopka.

Teoretičnem ozadju, ki določa pravila izvajanj davčnih inšpekcijskih nadzorov, sledi predstavitev ukrepov Davčne uprave Republike Slovenije na področju davčnih utaj. Opisan je problem sive ekonomije ter projekt »Siva ekonomija«, s katerim se Davčna uprava Republike Slovenije aktivno bori proti davčnim goljufijam.

Šesto poglavje opisuje eno izmed novosti na področju davčnih inšpekcijskih nadzorov –

projektni nadzor zobozdravstvene dejavnosti. Zobozdravstvena dejavnost velja za rizično z vidika plačevanja davčnih obveznosti, saj se le-ta financira med drugim tudi iz sredstev proračuna. V praksi pacienti pogosto ne poznamo pravic, ki smo jih deležni iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja. Ne vemo, kolikšen delež storitve je potrebno doplačati in ali so sploh potrebna doplačila. Zaradi tega je potrebno dobro poznati pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki so podrobneje predstavljene v uvodnem delu poglavja. Ker so cene zobozdravstvenih storitev zelo visoke in se razlikujejo od ponudnika do ponudnika storitev, sledi primerjava cen s tujino.

Predmet obravnave v nadaljevanju poglavja je predstavitev aktualnega projekta zobozdravstvene dejavnosti. Podani so razlogi za vzpostavitev projekta, nekaj besed pa je namenjeno tudi namenu izvajanja nadzora. Vpogled v medicinsko dokumentacijo pacienta je predstavljal oviro pri izvajanju nadzora, zato so v nadaljevanju opisana stališča Zdravniške zbornice Slovenije ter stališča informacijske pooblaščenke, ki pojasnjujejo pravice inšpektorjev pri vpogledu v zdravstveni karton pacienta. Ker so se ugotovitve inšpektorjev glede kršitev ponudnikov zobozdravstvenih storitev nanašale predvsem na neizdajanje računov in posledično na neevidentiranje prihodkov v poslovne knjige, sledi opis zakonske podlage, ki obvezuje zobozdravnika k izdaji računa ter predstavitev specificiranega računa zobozdravstvene storitve. Prikazani so tudi prvi rezultati davčnega inšpekcijskega nadzora na področju zobozdravstvene dejavnosti. Ker nadzor nad zobozdravstveno dejavnostjo opravlja tudi Zavod za zdravstveno zavarovanje, se poglavje zaključuje s predstavitvijo področja izvajanja nadzora in nepravilnosti, ki so bile ugotovljene v procesu nadzora.

V zadnjem poglavju diplomske naloge podajam sklepne ugotovitve.

1 ORGANIZACIJA IN NALOGE DAVČNE UPRAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

1.1 Organizacija Davčne uprave Republike Slovenije

Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju Davčna uprava) je organ v sestavi Ministrstva za finance. Davčno upravo z 2.500 javnimi uslužbenci od sredine leta 2008 vodi

generalna direktorica, ki je za svoje in celotno delo davčne službe odgovorna ministru za finance. Davčno upravo sestavljajo Generalni davčni urad ter davčni uradi z izpostavami.

Generalni davčni urad ima sedež v Ljubljani. Delo Generalnega davčnega urada vodi generalna direktorica Davčne uprave, pri vodenju ji pomaga njena namestnica. Naloga Generalnega davčnega urada je organizacija in učinkovito vodenje celotne Davčne uprave. Zagotavlja enotno izvajanje predpisov na področju obdavčevanja ter odloča o upravnem postopku na prvi stopnji. Velik poudarek namenja tudi razvoju informacijskega sistema ter izobraževanju zaposlenih (konference, izvajanje strokovnih izpitov, delavnice, seminarji doma

in v tujini – IOTA in FISCALIS). Zaradi vedno večjega pomena mednarodnega poslovanja

Generalni davčni urad skrbi tudi za izvajanje predpisov Skupnosti in ostalih mednarodnih pogodb (Organizacija in naloge davčne službe, 2009).

Davčno upravo poleg Generalnega davčnega urada sestavlja **15 davčnih uradov**, ustanovljenih na posameznih geografskih področjih ter Posebni davčni urad. Davčni uradi so na določenem območju ustanovljeni z namenom opravljanja nalog davčne službe. Zakon o davčni službi (Ur.l. RS, št. 1/2007-UPB2, 40/2009, v nadaljevanju ZDS-1) v 13. členu določa davčnemu organu naloge na področju pobiranja davkov ter izvajanja nadzorov in kontrol davčnih zavezancev. Skladno z omenjenim zakonom davčni urad opravlja postopke prisilne izterjave davkov in denarnih kazni ter odloča o davčnem postopku na prvi stopnji (v kolikor za odločanje ni pristojen Generalni davčni urad). Pri svojem delu nudi pomoč zavezancem (fizične, pravne osebe ter samostojni podjetniki) ter sodeluje z ostalimi inšpekcijskimi organi.

Poleg območnih davčnih uradov, ki so krajevno pristojni na določenem geografskem področju in pokrivajo vse zavezance, Davčno upravo sestavlja tudi **Posebni davčni urad**. Le-ta za

celotno območje Slovenije opravlja naloge davčnega urada za pravne osebe – organizacije, ki

dosegajo visoke zneske obdavčitve in tako predstavljajo rizične dejavnosti z vidika davčnih utaj. Čok, Stanovnik, Cirman, Prevolnik Rupel in Mrak (2007, str. 15) navajajo naslednje družbe, za katere je pristojen Posebni davčni urad:

- organizacije, ki opravljajo neko dejavnosti (banke, hranilnice, investicijske banke, borze, družbe, ki prirejajo posebne igre na srečo in trajne klasične igre na srečo ...) in
- gospodarske družbe, ki se ukvarjajo z naftnimi derivati, alkoholnimi in tobaknimi izdelki.

Po podatkih Davčne uprave Posebni davčni urad vodi, poleg omenjenih velikih gospodarskih družb, tudi nadzor nad vsemi gospodarskimi družbami, katerih prihodek je preteklega leta presegel vrednost 50 milijonov EUR (Organizacija in naloge davčne službe, 2009).

V okviru davčnih uradov (razen v Posebnem in Generalnem davčnem uradu) so organizirane **davčne izpostave** kot notranje organizacijske enote. Naloga davčne izpostave je pobiranje davkov fizičnih oseb in samostojnih podjetnikov.

1.2 Naloge Davčne uprave

Davčna uprava opravlja naloge davčne službe. Temeljne naloge izvaja v skladu z naslednjimi zakoni:

- ZDS-1, ki ureja naloge in organizacijo davčne službe,
- Zakon o davčnem postopku (117/2006, 24/2008-ZDDKIS, 125/2008, 20/2009-ZDoh-2D, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), v nadaljevanju ZDavP-2), ki določa postopek obdavčevanja,
- zakon, ki ureja inšpekcijski postopek (Ur.l. RS, št. 43/2007-UPB1, v nadaljevanju ZIN),
- ostali predpisi in mednarodne pogodbe, ki v davčnih zadevah obvezujejo Slovenijo.

Na podlagi omenjenih zakonov Davčna uprava opravlja naloge, ki obsegajo odmero, nadzor in izterjevanja davkov in drugih dajatev. Davčna uprava je zadolžena za vodenje različnih evidenc in pobiranje različnih dajatev. ZDS-1 v 5. členu navaja tri različne vrste proračunskih prihodkov:

- davki, ki povečujejo državno blagajno ter predstavljajo prihodek državnega proračuna in proračuna samoupravnih lokalnih skupnosti,
- prispevki za socialno varnost, ki predstavljajo prihodek državnega proračuna,
- prispevki za socialno varnost, ki predstavljajo prihodek Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Spreminjanje davčnih zakonodaj povzroča neprestano obnavljanje znanja zaposlenih. V ta namen so v okviru davčnih uradov organizirana številna izobraževanja. Prav tako so v postopku bile in so pripravljene številne zakonske novosti. Usmerjenost Davčne uprave je k elektronskemu sodelovanju o davčnih zadevah. V ta namen je bil izpeljan strokovno zahteven projekt, sistem informativnega izračuna dohodnine. V preteklem letu se je dogradila tudi baza znanja Vida, ki je v pomoč pri enostavnejših vprašanjih s celotnega področja davkov. S pomočjo svetovalke na internetni strani Davčne uprave zavezanci hitreje dostopajo do podatkov, ki so potrebni za izvrševanje njihovih davčnih obveznosti (Poročilo o delu davčne uprave v letu 2008, 2009, str. 19).

2 NAČELA DAVČNEGA POSTOPKA

Davčni postopek je poseben upravni postopek. Gre za specifična področja, kjer pravila splošnega upravnega postopka v celoti ne zadoščajo, saj posamezna področja urejajo posebni zakoni. V davčnem postopku tako uporabljamo načela Zakona o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP) ter posebna načela ZDavP-2, v kolikor so v odnosu ZUP-a posebna. V postopku nadzora je potrebno upoštevati še načela ZIN-a. Vsa ta načela so v skladu s pogodbo Evropske skupnosti, z ustavo Republike Slovenije, ZUP-om ter Zakonom o javnih uslužbencih. Omenjena načela se med seboj prepletajo in uporabljajo v celotnem postopku

(Načela davčnega postopka, 2009, str. 1–2).

Ker davčni postopek predstavlja občutljivo razmerje med zasebno in javno koristjo, je uporaba temeljnih načel še posebej pomembna. Načela namreč postavljajo dopusten okvir med zasebnim in javnim interesom. Zaradi izrednega pomena upoštevanja načel v davčnem postopku so v nadaljevanju tudi podrobneje predstavljena.

Prvo in najpomembnejše načelo davčnega postopka je **načelo zakonitosti**. Načelo je določeno že v Ustavi ter v ZDS-1, zaradi strožjih poimenovanj zakonitosti v davčnih zadevah pa je posebej opredeljen tudi v ZDavP-2. 4. člen omenjenega zakona določa, da se davčni organ pri odločanju o davčnih zadevah odloča samostojno in nepristransko v okviru zakonov in mednarodnih pogodb, ki ga obvezujejo. Omenjeno načelo Davčno upravo obvezuje, da je pri izvajanju davčnega postopka močnejše vezana na uporabo zakonov. Razlog je predvsem v tem, da pri določanju davkov ni mogoče določiti meje dopustnega glede na potrebnost ter ustreznost dajatve. Omenjeni zakoni namreč predstavljajo minimalne standarde dovoljenega ravnanja davčnega organa. Upoštevanje omenjenega načela je v davčnih zadevah še posebej pomembno, saj gre za naložitev dajatev in s tem poseganje v svobodo posameznikov.

Načelo zakonitosti pomeni, da mora davčni organ, kadar odloča o obveznostih in pravicah zavezancev, kadar daje pomoč pri pobiranju davkov ali izmenjavi podatkov med drugimi članicami EU ali kadar izvaja mednarodno pogodbo o izogibanju dvojnega obdavčevanja, postopati po pravilih ZDavP-2. Za vprašanja davčnega postopka, ki niso urejena z mednarodno pogodbo in ostalimi zakoni o obdavčevanju, pa se uporablja ZUP. Načelo zakonitosti velja tudi takrat, kadar je davčni organ upravičen odločati po prostem preudarku. Ta pravica daje davčnemu organu možnost, da glede na ugotovljeno stanje izbere med več možnimi rešitvami tisto, ki je najbolj ustrezna.

Naslednje pomembno načelo davčnega postopka je **načelo sorazmernosti**. Načelo govori o tem, ali je ukrep, ki ga izvaja Davčna uprava, nujen, primeren oziroma sploh potreben. Ob upoštevanju načela sorazmernosti mora Davčna uprava izvajati davčni postopek do zavezanca le, če je to nujno potrebno za doseganje cilja. Po tem načelu davčni organ pri izvrševanju svojih ukrepov do zavezanca za davek ne sme preseči tistega, kar je nujno potrebno za

izpolnitev ciljev ZDavP-2, na podlagi katerih davčni organ odloča o pobiranju davka (Načela davčnega postopka, str. 7–8).

Temeljna načela davčnega postopka so določena tako, da ščitijo zavezanca, so pa tudi načela, ki ščitijo davčni organ. Načelo, ki ščiti davčnega zavezanca, je prav gotovo **načelo varovanja davčne tajnosti**. To načelo ščiti zavezanca pred razkritjem podatkov, ki jih je davčni organ pridobil v davčnem postopku. Omenjeno načelo določa obravnavanje podatkov zavezanca za davek kot davčno tajnost. Gre za poseben pravni režim varstva občutljivih podatkov, ki je določeno v ZDavP-2 ter z ostalimi splošnimi akti.

Načelo zakonitega in pravočasnega izpolnjevanja davčnih obveznosti ter načelo dolžnosti dajanja podatkov sta načeli, ki bremenita zavezanca. Načeli določata, da morajo zavezanci za davek posredovati Davčni upravi resnične, popolne ter pravilne podatke, ki jih Davčna uprava potrebuje za pobiranje davka. Omenjeni načeli dopolnjujeta načelo izpolnjevanja davčnih obveznosti, saj pravilna odmera namreč ni mogoča, če vhodni podatki ne ustrezajo resničnemu stanju. Zavezanci za davek so dolžni posredovati vsa dejstva, na katere opirajo svoje zahteve, in predlagati dokaze, s katerimi se ta dejstva dokazujejo. Kršitev načel predstavlja davčni prekršek (Kovač & Konečnik, 2007, str. 36–37).

Načelo pravice do pritožbe uveljavlja načelo varstva pravice strank, varstvo javne koristi ter načelo zakonitosti. Omenjeno načelo daje zavezancu za davek možnosti pritožbe zoper odločbo, ki je bila izdana na prvi stopnji. O pravici do pritožbe – ali lahko vložimo pritožbo, komu jo vročimo, v katerem roku – mora davčni organ zavezanca za davek poučiti v pravnem pouku, ki je sestavni del odločbe (Načela davčnega postopka, 2009, št. 17).

Naslednja skupina davčnih načel so načela, ki nalagajo dolžnosti davčnemu organu. Prvo tako načelo je **načelo gotovosti, seznanjenosti in pomoči**. To načelo realizira 2. člen Ustave Republike Slovenije o pravni in socialni državi. Omenjeno načelo govori o tem, da mora biti zavezanec s strani Davčne uprave informiran o svojih pravicah in obveznostih, ki mu jih nalaga davčni postopek. Pomembno načelo, ki ga mora davčni organ upoštevati, je tudi **načelo**

zaslišanja stranke. Ob upoštevanju omenjenega načela mora davčni organ, preden izda odločbo, zavezancu za davek omogočiti, da se udeležuje ugotovitvenega postopka. Omenjeno načelo zavezancu daje pravico pregleda nad potekom celotnega davčnega postopka ter s tem možnost uveljavljanja pravic in branjenje interesov.

Naslednje pomembno načelo, ki ga mora pri svojem delovanju upoštevati davčni organ, je **načelo materialne resnice** v davčnih zadevah. Omenjeno načelo daje dolžnost davčnemu organu, da v davčnem postopku ugotovi vsa dejstva, ki so pomembna za sprejem pravilne in zakonite odločitve. Pri tem je pomembno poudariti, da je potrebno z enako skrbnostjo ugotoviti tudi tista dejstva, ki so v korist zavezancu. Skladno z omenjenim načelom se mora postopek davčnega nadzora opraviti ne samo v škodo posameznega zavezanca, temveč tudi v njegovo korist. Davčna obveznost lahko nastane, ne nastane, lahko se poveča ali pa zmanjša.

Davčni postopek mora biti izveden hitro, s čim manj stroški ter čim manjšo zamudo za zavezanca za davek. Tako določa **načelo ekonomičnosti**. Davčni organ mora priskrbeti vse, kar je potrebno za ugotovitev dejanskega stanja in za izdajo zakonite odločbe. Ob tem je potrebno paziti, da ekonomičnost postopka nikoli ni v škodo ostalim načelom davčnega

postopka (Načela davčnega postopka, 2009, str. 14–16).

3 DAVČNI NADZOR

Cilj vsake države je napolniti vrečo brez dna – državni proračun. Zato država potrebuje vedno več davkov in prispevkov, ki jih pobira od davkoplačevalcev. Vendar, so vsi davkoplačevalci pravični in izpolnjujejo davčne obveznosti? V današnjem času žal temu ni tako. Vedno več zavezancev se poslužuje različnih metod, s katerimi se izogibajo plačilu davka in s tem vplivajo na vedno večje število davčnih utaj. Ravno zaradi omenjenega dejstva vsaka država stremi k določeni ravni davčnega nadzora. Kakšna je ta raven, pa je odvisno predvsem od morale davkoplačevalcev. Pripravljenost zavezanca, da pravilno in pravočasno plačuje davčne obveznosti, naj bi bilo premo sorazmerno strogosti države na področju nadzorovalne politike. Je temu res tako?

Na vestno plačevanje davčnih obveznosti vpliva davčna morala posameznika, saj zavezanec ob pomisleku plačila davka ocenjuje tveganost in koristnost, ki mu jo prinaša davčna utaja. Na njegovo odločitev ima v veliki meri vpliv razmerje med plačanimi davki in opravljenimi javnimi storitvami. V kolikor ima zavezanec občutek, da država dobro gospodari z davkoplačevalskim denarjem, bo v večji meri pripravljen izpolnjevati obveznosti.

Ob poostrenem nadzoru države nad plačevanjem davkov naj bi bil davkoplačevalec manj dovzeten za davčne goljufije, saj je večja verjetnost, da davčna uprava goljufije odkrije.

Vendar pa v sodobnem času vedno ni tako, saj so davčni zavezanci različni. Prva skupina zavezancev naj bi bila poštena in razumna. Ti zavezanci poznajo davčno zakonodajo ter pravično in pravočasno izpolnjujejo davčne obveznosti. Poznamo pa tudi zavezance, ki izkoristijo davčni sistem v svojo korist. Svoje davčne obveznosti ne izpolnjujejo in jih

prikrijejo na način, da jih davčna uprava redkokdaj razkrije (Šušteršič, 2003a, str. 11–15).

Davčni nadzor opravljajo pooblašcene osebe – davčni inšpektorji. Pri izvajanju nadzora upošteva naslednje zakone: ZDavP-2, ZUP, ZDS-1 ter ZIN. Inšpektorji davčne nadzore izvajajo v različnih oblikah. Ločimo med kontrolnim nadzorom davčnih obračunov pri davčnem organu, davčno inšpekcijskim nadzorom, davčno preiskavo, vedno večji pomen kot del nadzora ima mednarodna izmenjava informacij. Nadzor ločimo na notranji in zunanji nadzor. Notranji nadzor pomeni, da se zavezanca zaradi suma doseganja dohodka v neregistrirani dejavnosti povabi na razgovor k davčnemu organu. Zunanji nadzora pa se

opravlja v poslovnih prostorih zavezanca (Jerovšek et al., 2008, str. 301–302).

3.1 Načela davčnega nadzora

Davčni inšpektor pri postopku izvajanja nadzora uporablja poleg omenjenih načel davčnega postopka še **dopolnilno načelo davčnega nadzora**, ki ga določa 128. člen ZDavP-2. Načelo poudarja, da se davčni nadzor opravlja tako v korist kot v breme zavezanca. Uradna oseba pristojnega davčnega organa je v skladu z omenjenim načelom dolžna v davčnem postopku izbrati vsa dejstva in dokaze, ki so v breme zavezanca ali pa v njegovo korist.

3.2 Kontrolni nadzor davčnih obračunov

Kontrolni nadzor davčnih obračunov je notranji nadzor, saj se nadzor izvaja v prostorih krajevno pristojnega davčnega urada. ZDavP-2 v 129. členu opisuje nadzor obračunov davkov kot preprostejše preverjanje davčnih obračunov in davčnega odtegljaja. V okviru nadzora poteka sprotno preverjanje popolnosti, pravočasnosti, formalne in logične povezanosti med obračuni za davek ter zahtevki za vračilo davka. V večini primerov pri nadzoru navzočnost zavezanca ni potrebna, saj gre za rutinsko preverjanje podatkov. V kolikor se pri nadzoru ugotovi nepravilno obračunan davek, pa davčni organ povabi zavezanca, da predloži morebitna pojasnila. Na podlagi ugotovitev se izda zapisnik, na katerega zavezanec v zakonsko določenem roku predloži pripombe. Nadzor se zaključuje z odločbo.

V letu 2008 je bilo pri kontrolnih nadzorih ugotovljenih 65.590 primerov nepravilnosti, kar pomeni za 56,6 mio EUR dodatno odmerjenih prihodkov. Nepravilnosti se nanašajo na nevljučene napovedi, obračunavanje po napačni stopnji, nepravilno in nepopolno izpolnjeni obrazci, nepravilno uveljavljanje olajšav ... Zaradi omenjenih napak Davčna uprava napoveduje, da bo nadaljevala z odkrivanjem davčnih utaj pri zavezancih, ki niso predložili oz. so predložili napačne podatke v davčnih obračunih ali davčnih napovedih. Pri opravljanju nalog kontrole ima velik pomen elektronska obdelava podatkov, ki omogoča hitrejše identificiranje napak pri oddaji obračunov, učinkoviteje pa bo potekalo tudi izrekanje kazni zavezancem, ki niso predložili obračuna. Aktivnosti na področju kontrole so:

- elektronska oddaja obračunov,
- manjša količina vhodnih papirnih dokumentov,
- povečanje vsebinskih kontrol (t. i. desk audit).

Tabela 1 nam prikazuje uspešnost kontrole na področju elektronskega oddajanja obračunov in davčnih napovedi. V letu 2008 je bilo elektronsko oddanih obrazcev za kar 10- krat več kot v letu 2005. Razlog je v spremembi ZDavP-2, ki od pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost, zahteva elektronsko oddajanje vseh davčnih obračunov. Pozitivni učinki elektronskega poslovanja z zavezanci so vidni v manjšem številu prejetih papirnih dokumentov ter manjšem številu računskih napak (Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov

in prispevkov, 2009, str. 5–6).

Tabela 1: Rast elektronsko oddanih obračunov in napovedi

Leto	Število elektronsko oddanih davčnih obračunov in napovedi
2004	27.803
2005	104.305
2006	208.237
2007	528.634
2008	1.304.499

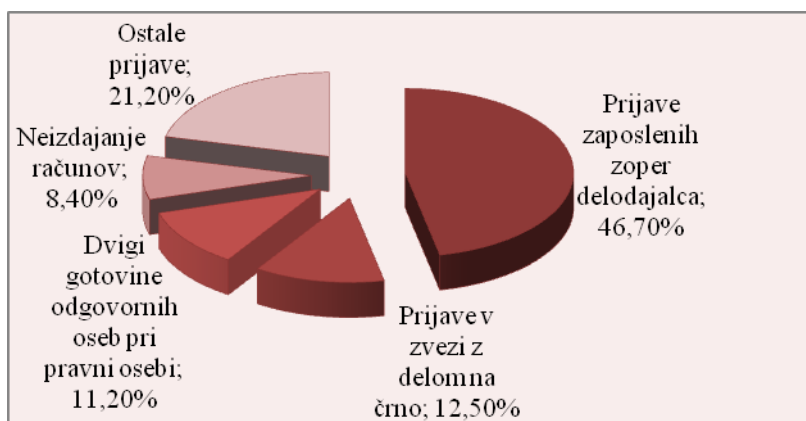
Vir: Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov in prispevkov, 2009, str.5.

Zaradi spremenjenega načina odmere dohodnine (informativni izračun), izboljšanja kakovosti podatkov, ki jih zavezanci posredujejo davčnemu organu, ter učinkovitejšega preverjanja podatkov se je število ugotovljenih nepravilnosti na področju davčnega nadzora zmanjšalo. Skupen učinek delovanja kontrole, ki ga sestavlja število primerov nepravilnosti, število samoprijav ter dodatno odmerjen davek v obeh primerih, si lahko ogledamo v Prilogi 1.

3.3 Preiskave

Preiskovanje pomeni odkrivanje in preprečevanje kršenja davčnih predpisov, ki povzročajo škodo proračunu ter negativno vplivajo na konkurenčni položaj ostalih zavezancev za davek, ki delujejo v skladu z zakonskimi predpisi. Postopek preiskav je predhodna faza davčnemu inšpekcijskemu nadzoru (v nadaljevanju DIN) ter postopku sankcioniranja kršiteljev. Izvajanje davčnih preiskav poteka v skladu z določbami ZDS-1 in ZDavP-2 v okviru Preiskovalno-analitskega oddelka (v nadaljevanju PAO). Preiskave se izvajajo, ko so podani razlogi za sum kaznivega dejanja. Za domnevnega kršitelja se zbirajo podatki, dokumenti in ostali dokazi, iz katerih izhajajo razlogi, da so bili kršeni davčni predpisi. V kolikor se v postopku preiskav odkrije kršitev, se uvede DIN. Najpogostejše prijave, ki jih zavezanci posredujejo pisno ali preko anonimnega telefona, si lahko ogledamo v Sliki 1.

Slika 1: Najpogostejše anonimne prijave prejete v PAO

Vir: Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov in prispevkov, 2009, str. 15.

3.4 Davčni inšpekcijski nadzor

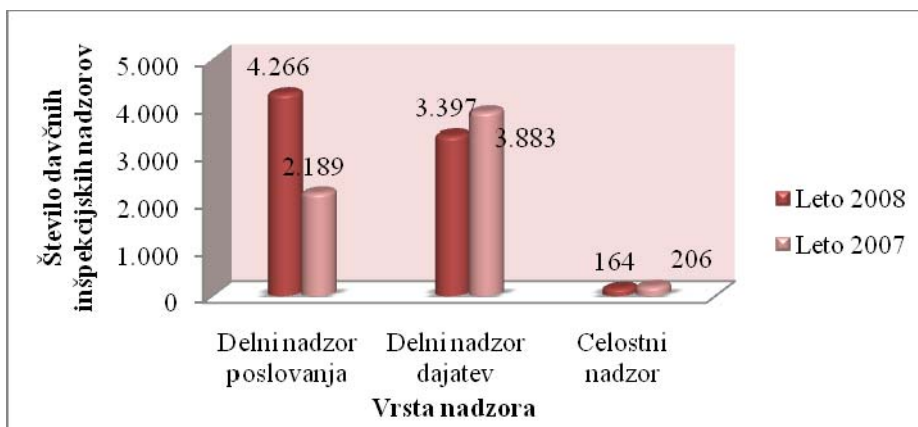
Za opravljanje nalog DIN je na prvi stopnji pristojna Davčna uprava, na drugi stopnji Ministrstvo za finance, krajevno pa je za izvajanje inšpekcije pristojen davčni urad, na območju katerega je nastala davčna obveznost. Naloge DIN opravljajo davčni inšpektorji, ki so za svoje naloge zakonsko pooblašteni z ZDS-1, ZIN ter ZUP. ZDavP-2 v 132. členu določa, da je davčni inšpekcijski postopek poseben upravni postopek, ki opredeljuje že nastali konflikt med davčnim zavezancem in Davčno upravo.

V okviru DIN poteka predvsem ugotavljanje pravilnosti in pravočasnosti izpolnjevanja davčnih obveznosti zavezanca za davek ter nalaganje neplačanih obveznosti ter sankcioniranje kršiteljev. Postopki DIN so usmerjeni v tvegana področja za davčno izogibanje. Za zagotavljanje večje učinkovitosti je v okviru DIN organizirano projektno vodenje davčnih nadzorov. Davčna uprava je v okviru DIN poleg opravljanja nadzora izpolnjevanja davčnih obveznosti namenila večji poudarek tudi preventivnem delovanju. Tako je delovanje DIN usmerjeno k spodbujanju zavezancev za prostovoljno plačevanje davčnih obveznosti ter

preprečevanju nadaljnjih davčnih zatajitev (Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2008, 2009, str. 61).

Na podlagi 231. člena ZDavP-2 se davčni postopek lahko opravlja kot delni ali celostni. Delni DIN obsega posamezna področja poslovanja in je omejen na enega ali več davkov. V kolikor obstaja sum spremembe davčne obveznosti, ki jo je napovedal zavezanec, pa se DIN lahko razširi na celotno področje poslovanja in gre za preverjanje vseh podatkov, ki so primerni za obdavčevanje zavezanca. V letu 2008 je skupno število celotnih in delnih inšpekcijskih nadzorih znašalo 45,5 % vseh opravljenih inšpekcijskih nadzorov in je presegalo letni načrt števila opravljenih nadzorov. Gibanje inšpekcijskih nadzorov po vrsti nadzora (delni ali celotni) v letu 2007 in 2008 nam prikazuje Slika 2.

Slika 2: Inšpekcijski nadzori v letih 2008 in 2007 po vrsti nadzora

Vir: Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2008, 2009, str. 63.

3.4.1 Načela davčnega inšpekcijskega nadzora

Poleg vseh omenjenih načel davčnega postopka davčno inšpekcijo dodatno obvezuje pomembno načelo, to je **načelo izbire zavezanca za davčni nadzor**. Načelo določa, da je za izbor zavezancev pristojen izključno davčni urad, kar izključuje pravico zavezanca za davek, da bi lahko vplival na metodo izbora. Skladno z omenjenim načelom je zbira zavezanca za DIN popolnoma neodvisna od posameznih zavezancev za davek.

Podlaga za DIN je upoštevanje enakomernega nadziranja vseh zavezancev (tudi zavezanci, ki niso registrirani, vendar opravljajo dejavnost) ter pomembnost davka, ki ga zavezanec prispeva k javnofinančnim prihodkom države. Na ta način se ugotovi rizične zavezance v smislu davčnih utaj. Poleg verjetnosti, da bo zavezanec nagnjen k davčnim utajam, pri izboru igrata ključno vlogo tudi razmerje med največjo davčno obveznostjo in stroški nadzora. Na podlagi omenjenih kriterijev davčni organ pripravi letni načrt DIN, ki je osnova za izvajanje davčnega inšpekcijskega nadzora (Kovač & Konečnik, 2007, str. 30).

3.5 Mednarodna izmenjava informacij

Zaradi potreb mednarodnega sodelovanja na področju davčnih zadev je Davčna uprava znotraj Sektorja za nadzor ustanovila posebno službo, Oddelek za mednarodno izmenjavo informacij, ki skrbi za medsebojno sodelovanje o davčnih zadevah z državami članicami EU (preko programa VIES). Pri mednarodni izmenjavi podatkov je potrebno upoštevati direktive Sveta, ki so določene v ZDavP-2. Le-te natančno opredeljujejo postopke ter načine izmenjave informacij. Omenjene države si izmenjujejo informacije s področja posrednih, neposrednih davkov ter področja davčne izvršbe na zahtevo (na zahtevo organa prosilca), avtomatično (redno izmenjevanje informacij) in spontano (brez predhodne zahteve).

4 POSTOPEK DAVČNEGA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA

4.1 Subsidiarnost zakonskih predpisov

DIN je ena izmed oblik davčnega nadzora. Je poseben upravni postopek, zato je pri izvedbi postopka potrebno upoštevati naslednjo hierarhijo zakonskih predpisov:

- mednarodne pogodbe,
- posamezni zakoni o obdavčevanju (zakoni o posebni vrsti davka),
- ZDavP-2,
- ZDS-1,
- ZIN in ZUP.

Temeljni zakon, ki ureja postopek DIN, je ZDavP-2. Le-ta ureja DIN kot specifično področje. ZIN ter ZDS pa urejata davčni postopek predvsem organizacijsko. ZIN se uporablja za delovanje vseh inšpekcij, ZDS pa ureja organizacijo celotne državne uprave. Pri DIN je potrebno omeniti tudi uporabo ZUP. Omenjeni zakon se v davčnem postopku uporablja subsidiarno. To pomeni, da se v vprašanjih, ki posebno niso urejena z ZDavP-2, uporabljajo pravila o splošnem upravnem postopku – ZUP (Petavar Dobovšek, 2008, str. 5).

4.2 Začetek davčnega inšpekcijskega nadzora

ZDavP-2 v 135. členu določa, da se DIN formalno lahko začne z vročitvijo sklepa o davčnem inšpiciranju. Z vročitvijo sklepa je davčni zavezanec seznanjen o podrobnostih DIN (za katero obdobje se izvaja, za katere vrste davkov ...) ter ima na voljo osem dni, da se pripravi na inšpekcijski pregled. Pomembno je omeniti, da davčni organ o izdaji sklepa odloča na podlagi lastne presoje. To pomeni, da se DIN lahko začne tudi brez izdaje sklepa, če davčni organ meni, da bi se z izdajo sklepa ogrozil namen inšpekcijskega pregleda. Pomembno je opozoriti tudi to, da na sklep ni možne pritožbe. Davčni inšpekcijski nadzor zavezanca se uvede po uradni dolžnosti (Jerovšek et al., 2008, str. 323):

- zaradi prijave drugega organa,
- na podlagi načrta nadzora,

- zaradi prijave drugih oseb,
- zaradi prekvalifikacije neinšpekcijskih nadzorov v inšpekcijske.

4.2.1 Samoprijava

Z vročitvijo sklepa je povezan institut samoprijave. Zavezanec za davek lahko izkoristi samoprijavo le do vročitve sklepa. Njen namen je spodbujati zavezanca k prostovoljnemu izpolnjevanju davčnih obveznosti. V kolikor zavezanec za davek poda samoprijavo pred izdajo sklepa, le-ta ni kaznovan za prekrške, plača le davčno obveznost. Zaradi nezmožnosti samoprijave po prejemu sklepa se v praksi velikokrat uporablja neformalno obveščanje zavezanca (po telefonu) o predvidenem nadzoru. Na ta način je zavezanec o prejemu sklepa predhodno obveščen, kar lahko izkoristi za samoprijavo (Petavar Dobovšek, 2008, str. 6).

4.2.2 Uvodni pogovor

Po preteku osmih dni po vročitvi sklepa inšpektor opravi z davčnim zavezancem uvodni pogovor. Namen pogovora je, da inšpektor pridobiti čim več informacij o davčnem zavezancu, o dejavnosti, ki jo zavezanec opravlja, ter načinom poslovanja in vodenjem poslovnih knjig (Kaj je dobro vedeti o davčnem inšpekcijskem nadzoru, 2009).

4.3 Ugotovitveni in dokazni postopek

Na podlagi zbranih informacij v uvodnem pogovoru ter ogledom poslovnih prostorov inšpektor določi rizična območja, kjer bo opravil bolj natančen pregled. Gre za pregled določenih področij poslovanja, kjer obstajajo nejasnosti ter nepravilnosti izpolnjevanja davčnih obveznosti. Pomembno je opozoriti, da je DIN zunanji davčni nadzor. Nadzor se opravlja v poslovnih prostorih zavezanca, ki opravlja dejavnost, oziroma v prostorih, kjer vodi evidence ter poslovne knjige. V prostorih, ki jih zavezanec ni določil kot svoj poslovni prostor, se DIN ne sme izvajati (Kaj je dobro vedeti o davčnem inšpekcijskem nadzoru, 2009).

4.3.1 Pooblastila davčnega inšpektorja v postopku nadzora

ZIN v 19. členu določa, da ima inšpektor v postopku inšpekcijskega nadzora pravico pregledati poslovne prostore, naprave, blago, poslovne knjige in ostalo dokumentacijo, ki pripomore k ugotovitvi višine davčne obveznosti. Pregled prostorov lahko opravi brez predhodnega obvestila. V postopku nadzora ima pravico vstopiti na zemljišče in poslovne prostore, ki jih za opravljanje dejavnosti določi zavezanec. Za potrebe preiskav lahko zaseže vzorce blaga in materialov ter fotografira listine, ki pripomorejo k učinkovitejši preiskavi. V primeru večjih kršitev davčnega zavezanca ima davčni inšpektor pravico za največ 3 dni prepovedati opravljanje dejavnosti. Prav tako ima pravico razširiti DIN na ostale vrste davkov.

4.3.2 Pravice in obveznosti zavezanca za davek v postopku nadzora

Zavezanec za davek mora sodelovati v celotnem postopku DIN ter omogočati nemoteno opravljanje nalog davčnega inšpektorja. Po načelu dolžnosti dajanja podatkov je dolžan predložiti vso poslovno dokumentacijo, ki je potrebna za izvajanje davčnega postopka. Za kakršnokoli oviranje in onemogočanje izvajanja DIN se zavezanca za davek kaznuje v skladu z ZIN.

Zavezanci se poslužujejo že omenjenega načela zaslišanja stranke. To načelo zavezancem za davek daje tri temeljne pravice:

- pravico, da se zavezanec udeleži ugotovitvenega postopka,
- pravico, da zavezanec poda vse informacije o vseh dejstvih in okoliščinah,
- pravico, da nasprotuje oz. izpodbija navedbam oz. ugotovitvam davčnega inšpektorja.

Zavezanec z načelom pridobi možnost, da se pred izdajo odločbe seznaní z rezultatom ugotovitvenega postopka. S tem zavezanec pridobi pravico, da z ustrezno dokumentacijo izpodbija ugotovitve inšpektorja ter odločilno vpliva na rezultat davčnega postopka (Jerovšek

et al., 2008, str. 330–337).

4.3.3 Vodenje poslovnih knjig in evidenc

Vodenje poslovnih knjig za različne zavezance določajo različni predpisi. Namene izvajanja zakonov o obdavčevanju vodenja poslovnih knjig, določa 31. člen ZDavp-2. Omenjeni člen določa, da se dokumenti vodijo v fizični ali elektronski obliki do poteka absolutnega zastaralnega roka pravice do izterjave.

Trajno hrambo poslovnih knjig določa tudi Zakon o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, v nadaljevanju ZGD). Omenjeni zakon določa, da se v primeru prenehanja družbe dokumentacija prenese v hrambo enega od družabnikov, pri tem pa mora biti v sodnem registru vpisano, pri komu se nahaja dokumentacija. Prav tako je v zakonu zagotovljeno upnikom vpogled v dokumentacijo še 3 leta po končanem likvidacijskem postopku. 73. člen ZGD podrobneje določa tudi način vodenja poslovnih knjig. Zavezanec lahko poslovne knjige vodi po enostavnem oziroma dvostavnem knjigovodstvu.

Pri vodenju dokumentacije je potrebno upoštevati tudi Slovenske računovodske standarde (v nadaljevanju SRS), ki določajo predvsem členitev izkaza denarnih tokov in gibanja kapitala, pravila o vrednotenju in opredelitvi posameznih postavk. Vodenje dokumentacije določajo tudi Mednarodni računovodski standardi, Pravilnik o poslovnih knjigah ter drugih davčnih

evidencah za fizične osebe ... Omenjeni predpisi določajo pravila vodenja poslovnih knjig za določene skupine davčnih zavezancev (Petavar Dobovšek, 2009, str. 6).

4.3.4 Davčni inšpekcijski postopek in cenitev davčne osnove

Davčni inšpekcijski postopek velja za dolgotrajen postopek. Temu v veliki meri prispeva cenitev davčne osnove, ki je v davčnih inšpekcijskih postopkih relativno pogosta. Davčni inšpektor opravi cenitev potem, ko je dokazal (posumil), da podatki iz poslovnih knjig oz. evidenc niso pravilni. Cenitev je osebni ugotovitveni postopek, ki davčnemu organu omogoča določiti verjetno davčno osnovo. Glavni cilj ceniitve je pravilno ugotoviti davčno osnovo, kadar je ni mogoče ugotoviti na podlagi predložene dokumentacije (Kovač & Konečnik, 2007, str. 40–41).

Kot ugotavlja Wakounig (1998, str. 21), je cenitev različna od dokazovanja. Pri ceniitvi poskušamo s pomočjo ugotovitev in celotnim pregledom dejstev priti do čim pravilnejše davčne osnove, saj je za cenitev značilna določena mera netočnosti. Obstaja manevrski prostor, ki ga kljub uporabi različnih metod ni možno zožiti. Negotovosti pri ugotavljanju rezultata ceniitve so toliko večje, kolikor manj je davčni zavezanec pripravljen sodelovati pri razkrivanju pravih podatkov.

Kdaj je cenitev upravičena? ZDavP-2 v 68. členu določa upravičenost ceniitve davčnih osnov v primeru, kadar:

- davčni zavezanec ne predloži davčne napovedi ali obračuna davčnemu organu oz. ju predloži pomanjkljivo,
- zavezanec za davek (fizična oseba) ne napove dohodkov,
- davčni organ ugotovi, da napovedani davčni prihodki niso sorazmerni z napovedanimi davčnimi odhodki,
- kadar davčni zavezanec ne vodi obveznega knjigovodstva in posledično ne zagotavlja pravilne evidence,
- delodajalec ne predloži podatkov o davčnem odtegljaju od dohodkov iz zaposlitve.

Razlogi, ki upravičujejo cenitev, so različni. Cenitev je lahko upravičena zaradi formalnih nepravilnosti. Za formalno nepravilnost se šteje, ko poslovne knjige oziroma evidence ne odražajo dejanskega stanja. Poseben ugotovitveni postopek pa se izvaja tudi zaradi vsebinskih pomanjkljivosti. To je v primeru, ko davčni zavezanec poslovnih knjig sploh ne vodi, ne dovoli vpogleda v dokumentacijo oziroma je preprečil inšpekcijski pregled. V kolikor je podan

razlog za dvom o vsebinski pravilnosti knjigovodskih listin, je upravičena cenitev tudi v primeru formalne pravilnosti (Wakounig, 1998, str. 21–61).

4.3.4.1 Inšpekcijske metode

Davčni inšpektor lahko, ob izpolnitvi pogojev za cenitev, davčno osnovo zavezanca oceni. Pri postopku ceniitve uporablja različne inšpekcijske metode. Razlikujemo med neposrednimi (temeljijo na preverjanju poslovnih listin) in posrednimi inšpekcijskimi metodami. Najpogosteje se uporabljajo posredne inšpekcijske metode. Med omenjene metode sodijo: računske in gospodarske metode, primerjava poslovanja ter kontrola sistema. Metode temeljijo na konkretnih izračunih, ki primerjajo poslovni izračun z drugimi. Na ta način inšpektor sklepa o davčni pravilnosti.

Cenitve se lahko opravljajo retrospektivno ali prospektivno. Pri retrospektivni cenitvi se pri določitvi davčne osnove upošteva spoznanja o stanju, ki veljajo na datum bilance. Pri prospektivni cenitvi pa na podlagi dogajanj iz preteklosti sklepa o verjetnem razvoju na datum bilance. Omenjeni inšpekcijski metodi omogočata analizo časovnega zaporedja (Šušteršič, 2003b, str. 10–13).

4.4 Zaključek davčnega inšpekcijskega nadzora

Po opravljenem DIN mora davčni inšpektor, zaradi varovanja interesov zavezanca, z zavezancem za davek opraviti sklepni pogovor. Sklepni pogovor je zakonsko obvezen za vse vrste DIN. ZDavP-2 v 139. členu določa, da sklepnega pogovora ni potrebno opraviti le v primeru, če se mu zavezanec izogiba ali pa rezultat davčnega nadzora ne vpliva na obdavčevanje.

Namen sklepnega pogovora je zavezancu predstaviti sporna dejstva, ki jih je tekom DIN ugotovil inšpektor, ga seznaniti s posledicami ugotovitve nadzora ter mu predstaviti učinke ugotovitev. Na ta način se zavezancu omogoči, da izrazi svoje poglede na predstavljene rezultate DIN. V kolikor nasprotuje ugotovitvam in se ugotovi, da so potrebna nova preverjanja, je z zavezancem potrebno opraviti nov sklepni pogovor. Po opravljenem sklepnem pogovoru davčni inšpektor sestavi zapisnik, kjer so podane vse ugotovitve DIN (Kaj je dobro vedeti o davčnem inšpekcijskem nadzoru, 2009).

4.4.1 Pravno varstvo zavezanca za davek po zaključku davčnega inšpekcijskega nadzora

Na podlagi zapisnika davčni organ najpozneje v roku 6 mesecev od začetka DIN izda odločbo ali sklep, s katerim se DIN zaključi. Davčni postopek na prvi stopnji se lahko konča:

- z izdajo odmerne odločbe o spremenjeni davčni obveznosti,
- z izdajo ureditvene odločbe po pravilih ZIN (ugotovljene obveznosti ne spremenijo višine davčne obveznosti),
- z izdajo sklepa o ustavitvi postopka po ZIN,
- z izdajo odločbe o vračilu davka.

Z izdajo odločbe zavezancu nastopi učinek materialne pravnomočnosti. To pomeni, da zavezanec nima možnosti spremembe njene vsebine, Davčna uprava pa je vezana na njeno izvršitev. Zaradi načela zakonitosti se inšpekcijski pregled ne sme ponoviti, saj davčni organ z izdajo materialne pravnomočne odločbe nima pravice ponovnega inšpiciranja. Zoper davčno odločbo je mogoča le pritožba na drugi stopnji (Kaj je dobro vedeti o davčnem inšpekcijskem nadzoru, 2009).

V kolikor pri postopku DIN ni ugotovljenih kršitev davčnih predpisov oz. je nadaljevanje preiskave brezpredmetno, ZIN v 28. členu določa, da se postopek ustavi z izdajo sklepa. Škof (2008, str. 20) meni, da je izdani sklep podoben negativnim odločbam, saj zavezancu davčni organ ne naloži ne pravic in ne obveznosti. S tem sklep ne postane formalno pravnomočen. To pa pomeni, da se ponovno inšpiciranje lahko izvede, kar pa ogroža pravno varstvo zavezanca za davek. Medtem ko je z izdajo pravnomočne odločbe pravno stanje zavezanca za davek povsem varno, izdaja sklepa z vidika pravnega varstva povzroča neenakost med zavezanci. S tem je namreč kršeno temeljno pravilo enakosti.

5 AKTIVNOSTI NA PODROČJU DAVČNEGA INŠPEKCIJSKEGA NADZORA

5.1 Ukrepi Davčne uprave na področju davčnih utaj

Vstop Slovenije v EU, odprava carinskih mej ter prost pretok blaga med državami članicami ima za posledico vedno večje število davčnih utaj. Aktivnosti davčne inšpekcije so zaradi tega še posebej usmerjene v nadzor izpolnjevanja davčnih obveznosti kot tudi v preventivno delovanje in preprečevanje davčnih zatajitev.

Zaradi občutnega porasta davčnih utaj je Davčna uprava uvedla ciljno usmerjene inšpekcijske nadzore. Le-ti so usmerjeni predvsem na področja oziroma dejavnosti, ki so rizične z vidika plačevanja in izpolnjevanja davčnih obveznosti. Z namenom enotnega postopanja in večje učinkovitosti v tveganih dejavnostih so bili v letu 2009 organizirani inšpekcijske nadzori v okviru projektov na naslednjih področjih (Gornik, Maček & Furlič, 2009, str. 19):

- prometa s prevoznimi sredstvi,
- gradbeništva,
- prijave premoženja,
- zobozdravstvene dejavnosti,
- sive ekonomije,
- farmacevtskih družb in transfernih cen.

5.2 Boj proti sivi ekonomiji

5.2.1 Obseg sive ekonomije

Siva ekonomija je pojav sodobne družbe. Poimenovanja sive ekonomije so zaradi njenega nejasnega spreminjanja v času zelo različna. Nekateri avtorji sivo ekonomijo enačijo s prikrito dejavnostjo, spet drugi s podzemno ekonomijo, črno ekonomijo ... Nastav (2008, str. 175) meni, da siva ekonomija obsega vse produktivne dejavnosti, katerih proizvod je povsem legalen, je pa prikrit državnim oblastem zaradi denarnih razlogov (neplačevanje davkov, neupoštevanje davčnih predpisov).

Na podoben način sivo ekonomijo opredeljuje tudi Davčna uprava. Opredeljuje jo kot neregistrirano opravljanje dejavnosti, s katero se posameznik poskuša izogniti plačilu davka (Rehberger Ujčič, 2009, str. 15).

Ne glede na razhajanja avtorjev glede same definicije, se vsekakor pri sivi ekonomiji srečujemo z neizpolnjevanjem davčnih obveznosti. Prisoten je profitni motiv proizvajalcev oziroma delodajalcev, ki ne izpolnjujejo davčnih obveznosti. Ravno zaradi tega dejstva sta pojma siva ekonomija in davčna utaja med seboj zelo povezana. Nastav (2008, str. 22) meni, da je davčna utaja po obsegu primerljiva s sivo ekonomijo. Polovico davčne utaje naj bi predstavljala siva, drugo polovico pa črna ekonomija.

Najpogostejše oblike sive ekonomije v Sloveniji so:

- proizvodnja proizvodov ali storitev brez ustreznih dovoljenj (avtomehanične dejavnosti, gradbene dejavnosti),
- proizvodnja proizvodov in storitev z neprijavljenim delom – zaposlovanje na črno (ni ustrezne prijave zaposlenega na Zavodu za zaposlovanje ...),
- izplačilo v gotovini (plačilo za kmetijske pridelke, popravilo avtomobila ...),
- korupcija.

Menim, da so definicije sive ekonomije glavno merilo za merjenje njenega deleža. Ker pa se razprave in pogledi na sivo ekonomijo med avtorji razlikujejo, meritve sive ekonomije vsebujejo omejene in subjektivne vrednosti. Ocena deleža sive ekonomije v Sloveniji v BDP-ju se razlikuje glede na izbrano metodo ocenjevanja. Za primer razširjenosti sive ekonomije v Sloveniji navajam študijo prof. Schneiderja, ki že vrsto let ocenjuje delež sive ekonomije po

vsem svetu. V svoji raziskavi za Slovenijo ocenjuje, da delež sive ekonomije znaša kar 27,4 %. BDP.

5.2.2 Vzroki za pojav sive ekonomije

Ker je osrednji motiv sive ekonomije izogniti se plačilu davkov, je med poglavitnimi vzroki za nastanek sive ekonomije prav gotovo visoko davčno breme, ki ga država nalaga posamezniku. Visoki davki namreč pomenijo nižji razpoložljivi prihodek posameznika. Neprestano povišanje davkov lahko vodi v preusmeritev legalne dejavnosti v sivo ekonomijo. Zavezanec bo namesto plačevanja davka za prejeti dohodek, dohodek prikril in se s tem izognil plačilu davka. Nastav (2008, str. 35) sivo ekonomijo enači kot izhod v sili, saj si zavezanec, ki dosega zelo nizek dohodek, lahko z njeno pomočjo zagotovi dodaten vir zaslužka in si tako zagotovi boljši življenjski standard.

Schneider (2009) v svoji raziskavi na področju sive ekonomije navaja, da proizvajalec proizvoda in storitve proizvodnjo namenoma prikrije javnim organom z namenom, da se izogne plačilu davka od dohodka, plačilu DDV, plačilu prispevkov za socialno varnost ter izpolnjevanju pravnih in drugih predpisov na trgu dela.

Med pogoji, ki so ugodni za delo na črno, pa je prav gotovo tudi trenutna gospodarska in finančna kriza. Siva ekonomija v tem času igra vlogo blažilca, ki zagotavlja dodaten vir prihodka in cenejše storitve. Vse to pomeni izpad za državo in manjše javnofinančne prihodke. Zaradi omenjenih negativnosti, ki jih prinaša siva ekonomija je Davčna uprava vzpostavila projekt »Siva ekonomija« (Močnik, 2009, str. 25).

5.2.3 Projekt »Siva ekonomija«

V okviru projekta »Siva ekonomija« se Davčna uprava zavzema za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, pravočasno in pravilno plačevanje davčnih obveznosti, ponovno registracijo dejavnosti, preprečevanje znižanja davčnih osnov ter preprečevanje pojava neloyalne konkurence (Poročilo o aktivnostih davčne uprave v projektu Siva ekonomija, 2009).

Nadzorno funkcijo na področju zaposlovanja ter dela na črno davčnemu organu nalaga 3. člen Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Ur.l. RS, št. 12/2007-UPB1, v nadaljevanju ZPDZC). Pri tem je pomembno poudariti, da Davčna uprava ni nadzorni organ za kršitve določb ZPDZC, njena naloga je, da dohodek zavezanca, ki je rezultat dela na črno, le ustrezno obravnava.

Za delo na črno 3. člen ZPDZC določa opravljanje dela v naslednjih primerih:

- opravljanje neregistrirane dejavnosti (pravna in fizična oseba dejavnosti nimata vpisane v ustrezen register oz. nimata izpolnjenih pogojev za opravljanje registrirane dejavnosti),
- pravna oz. fizična oseba opravlja dejavnost kljub začasni prepovedi,
- če tuje podjetje ne opravlja dejavnosti v RS prek podružnic,

- če posameznik opravlja dejavnost ali delo, ki ni v skladu z določbami zakona.

Največji delež aktivnosti Davčne uprave na področju sive ekonomije predstavljajo aktivnosti v okviru projekta »Motorna vozila«, kjer je bilo ugotovljeno večje število preprodaje motornih vozil fizičnih oseb, ki nimajo registrirane dejavnosti, ter utaj DDV in DMV. Kljub poostrenemu nadzoru Davčna uprava ugotavlja, da se število davčnih utaj pri trgovanju z motornimi vozili ni umirilo. Prodajne verige avtomobilov so zaradi sodelovanja vse več pravnih in fizičnih oseb, ki predstavljajo navidezne kupce ali lastnike, vse kompleksnejše. Ker so se davčne utaje razširile tudi na ostala prevozna sredstva, je prvotni projekt na področju motornih vozil razširjen na projekt »Prevozna sredstva« (Gornik et al., 2009, str. 22).

Ostale dejavnosti, v katerih je tveganje za sivo ekonomijo prav tako veliko, so gradbeništvo, gostinstvo, frizerstvo, cvetličarstvo, storitve izobraževanj, glasbeno-scenske prireditve ter ostale dejavnosti, za katere je značilno blagajniško oz. gotovinsko poslovanje. Za tovrstno poslovanje je značilno, da lahko z ustvarjeno gotovino poplačajo delavce, ki delajo na črno, in se s tem izognejo plačilu davkov in prispevkov. Pri poslovanju uporabljajo računalniško vodene registrske blagajne in si na ta način prirejajo stanje o ustvarjenem prometu, kar pa povzroča davčne utaje ter nelojalno konkurenco. V omenjenih dejavnostih velik delež k davčnim utajam prispeva brisanje in prirejanje računov. To pomeni, da zavezanec za davek računa ne izda, temveč ga shrani. Tako zbrane račune pa kasneje priredi v svojo korist (Zaposlovanje in delo na črno, 2009).

Brisanje in prirejanje računov je Davčna uprava zaznala pri nadzorih gostinske dejavnosti. V postopku nadzora je davčni inšpektor opravil nakup gostinske storitve, račun storitve fotografiral in ga pustil na mizi lokala. Pri nadaljnjih kontrolah gostincev so inšpektorji primerjali fotokopijo računa z originalom, ki je ostal pri gostincu. Pri velikem številu zavezancev je bilo ugotovljeno, da original računa ni bil enak kopiji. Gostinec je namreč po končanem delavniku račun, ki je ostal na mizi, s pomočjo blagajn priklical nazaj, si izbrisal posamezne postavke računa (namesto 5 sokov in 1 pizzo si računa le 1 sok) in si s tem priredil promet. Pri nadzoru je bilo ugotovljeno, da odstotek tako izbrisanega prometa pri gostincu znaša kar 70 %. Davčna uprava zaradi omenjenih zlorab potrošnike opozarja, da naj za vsak nakup blaga ali storitve zahtevajo račun in ga ne puščajo v bližini zavezanca ter s tem vsaj delno preprečijo nadaljnje storniranje dnevnega prometa. V kolikor fizična oseba računa ne vzame, je odgovorna za plačilo utajenega DDV, zato jo lahko kaznuje tržna in davčna inšpekcija (Z novo metodo nadzora je bilo ugotovljeno kar 70 % izbrisanega prometa, 2008).

5.2.4 Ukrepi Davčne uprave Republike Slovenije v boju zoper davčne goljufije

Ukrepi Davčne uprave, ki jih izvaja v boju zoper davčne goljufije, so lahko preventivni ali pa kaznovalni. S preventivnimi ukrepi si Davčna uprava prizadeva za zmanjševanje oz. preprečuje nastanek davčnih utaj. Najpomembnejši preventivni ukrepi so bili sprejeti na področju dodelitve in preklica ID za DDV. S tem je onemogočena izdaja ID za DDV zavezancu, za katerega se sumi, da je davčni goljuf, okrepljen pa se je tudi predregistracijski

nadzor pri izdaji ID za DDV ter nadzor novoregistriranih davčnih zavezancev. Davčna uprava vedno večji pomen daje tudi informiranju zavezancev za davek. S tem želi povečati osveščenost zavezancev o odkritih goljufijah ter s tem preprečiti nove (Davčni nadzor, 2007, str. 56).

K uspešnejšim nadzornim aktivnostim na področjih davčnih utaj bo prav gotovo prispevala (Davčne utaje na področju davka na dodano vrednost, 2009):

- uporaba računalniško podprtega inšpiciranja (ACL),
- uvedba poenotene metode nadzora pri utajah DDV,
- postopki mednarodne pomoči in sočasni inšpekcijski pregledi,
- sodelovanje z ostalimi organi nadzora.

Ker brisanje evidentiranega prometa ter prirejanje poslovnega izida predstavljata velik delež davčnih utaj, je Davčna uprava z Uradom Republike Slovenije za meroslovje skupaj pripravila predlog za vpeljavo elektronskega sistema za beleženje izdanih računov iz registrskih blagajn. Davčna uprava je prepričana, da bi uvedba davčnih registrskih blagajn, ki varno šifrirajo in beležijo izdane račune, privedla do zmanjšanja sive ekonomije na trgu. Davčne registrske blagajne bi s spremljanjem prometa blaga in storitev preprečile manipulacije na trgu, saj brisanje in prirejanje računov ne bi bilo več mogoče. S tem bi omogočili hitrejši priliv sredstev v državni proračun. Davčna uprava opozarja, da dokler bojo obstajali programi za vodenje registrskih blagajn, ki omogočajo brisanje računov, bo obstajalo tudi vedno večje število davčnih utaj, ki pa jih je v naknadnem davčnem nadzoru vedno težje odkriti (Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov in prispevkov, 2009, str. 14).

Gospodarska kriminaliteta predstavlja tako ekonomski kot političen in socialni problem, zato se Davčna uprava zavzema za ustanovitev novega sektorja, ki bi bil usmerjen v boj proti goljufijam in bi vključeval tudi kadre iz ostalih državnih organov. Davčna uprava je mnenja, da ravno dobro sodelovanje med državnimi organi vodi k boljši organiziranosti, koordiniranosti in motivaciji preprečevanja gospodarskih kriminalitet (Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov in prispevkov, 2009, str. 15).

Naslednja vrsta, s katerimi Davčna uprava skrbi za plačevanje davčnih obveznosti, so kaznovalnega značaja. Zavezanca za davek se sankcionira po ustreznem davčnem predpisu, odvisno od prekrška. Sankcije za prekrške so določene v Zakonu o prekrških, kjer je kot glavna sankcija določena globa. Višina globe za posamezne vrste prekrška je določena v področnih predpisih (Žagar, 2009).

5.3 Uspešnost davčnih inšpekcijskih nadzorov

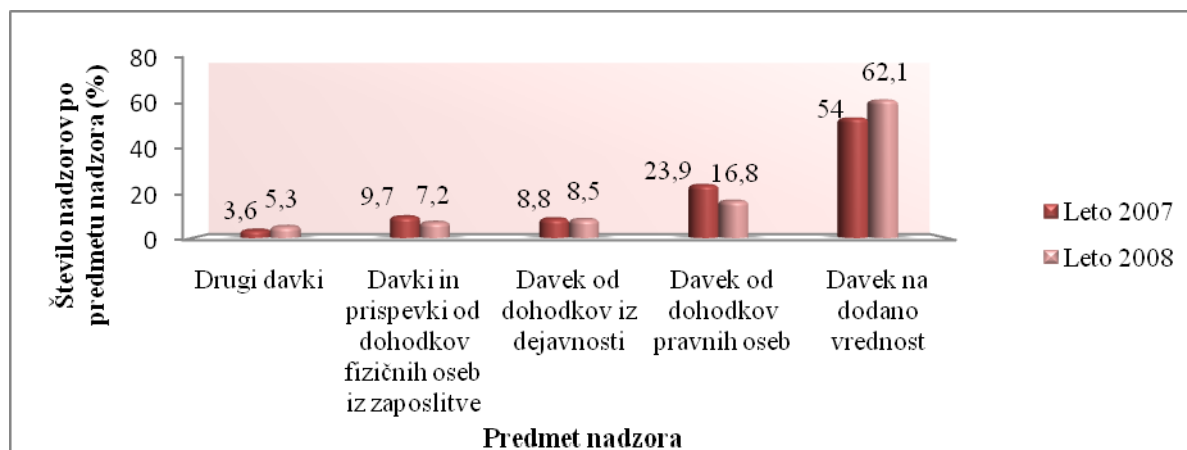
Cilj omenjenih projektov na področju davčnih utaj je spodbuditi davčne zavezance k dvigu davčne morale in osveščenosti, k registraciji in legalizaciji opravljanja dejavnosti ter k uporabi instituta samoprijave. V kolikšni meri je Davčna uprava pri doseganju svojih ciljev uspešna,

merimo po številu opravljenih DIN, številu izdanih odločb, številu prekrškovnih postopkov ter po zneskih naknadno ugotovljenih obveznostih.

V letu 2008 je Davčna uprava opravila 7.827 inšpekcijskih nadzorov, kar je za kar 24,7 % več kot v enakem obdobju leta 2007 in za 5,5 % več od načrtovanega. Ugotovljenih je bilo za 90 mio EUR neposrednih in za 17 mio EUR posrednih dodatnih obveznosti. Po podatkih Davčne uprave je bilo izmed vseh opravljenih nadzorov 69,2 % takih, kjer so bile ugotovljene nepravilnosti. V enakem obdobju lani je bilo takih nadzorov le 59,7 %. Prav tako se je povečalo tudi število samoprijav. V letu 2008 je bilo število samoprijav kar za 200 % višje kot leto poprej (Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov in prispevkov, 2009, str. 7).

Slika 3 nam prikazuje število nadzorov po posameznih vrstah davkov. Ker DDV predstavlja rizično področje davčnih utaj, so temu prilagojeni tudi davčni inšpekcijski nadzori. V letu 2008 je bilo največ inšpekcijskih nadzorov opravljenih na področju DDV. Ti nadzori predstavljajo 62,1 % vseh nadzorov, kar je za 12 % več kot v letu poprej (Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2008, 2009, str. 8).

Slika 3: Struktura davčnih inšpekcijskih nadzorov po vrsti nadzora

Vir: Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2008, 2009, str. 66.

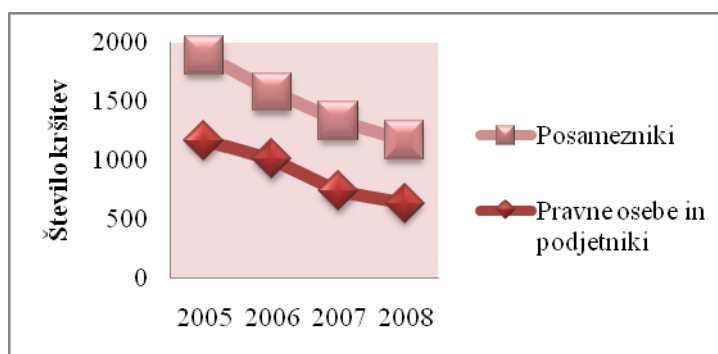
Pomembna je tudi ugotovitev Računskega sodišča glede preverjanja učinkovitosti pobiranja DDV. V poročilu ugotavlja, da je sistem pobiranja DDV zadovoljiv, saj se utaje na področju DDV iz leta v leto manjšajo. Navajajo tudi nekaj predlogov za izboljšave na področju vodenja evidenc dodatno obračunanega DDV, skrajšanja postopka odvzema identifikacijske številke za DDV, krepitve izvajanja prvih DIN, usmeritve v tvegane dejavnosti ... Omenjene izboljšave je Davčna uprava že upoštevala pri načrtovanju prihodnjih aktivnosti (Revizijsko poročilo, Učinkovitost pobiranja davka na dodano vrednost, 2008, str. 45).

Na področju projekta »Siva ekonomija« je Davčna uprava do konca junija letos opravila kar 583 pregledov. Kršitve so bile ugotovljene v 221 nadzorih, v katerih je bilo kar 305 kršitev zakonodaje. Največ kršitev je bilo na področju ZDavP-2 in ZDDV, ostalo pa so bile kršitve ZDS-1 in SRS. Največ kršitev je bilo na področju gostinstva in turizma, sledijo jim kršitve na

področju osebnih dejavnosti. V šestih mesecih letošnjega leta je Davčna uprava na področju projekta »Siva ekonomija« izdala 108 plačilnih nalogov ter 45 odločb o prepovedi opravljanja dejavnosti (Gornik et al., 2009, str. 16–17).

Na uspešnost DIN kažejo tudi rezultati na področju preprečevanja zaposlovanja in dela na črno. Vsi nadzorni organi so v letu 2008 odkrili za 1169 primerov kršitev ZPDZC. Od tega je bilo ugotovljenih 562 kršitev na področju dela na črno ter 511 primerov zaposlovanja na črno. Ugotovljenih je bilo manj kršitev ZPDZC kot v preteklih letih kljub temu, da je bilo v letu 2008 opravljenih za 20 % nadzorov več kot v letu poprej. Značilen trend padanja kršitev je prikazan v Sliki 4. Največje število kršitev povzročajo pravne osebe in podjetniki, sledijo pa jim posamezniki (Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2008, 2009, str. 11).

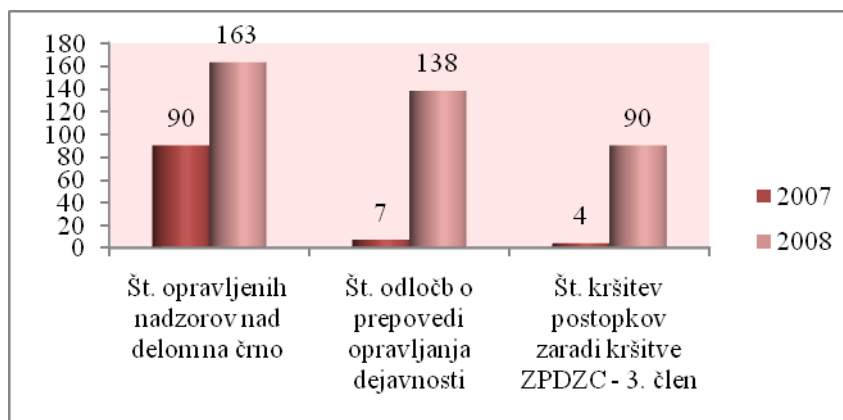
Slika 4: Trend padanja kršitev ZPDZC

Vir: Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2007, 2008, preglednica 1; Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2008, 2009, str.11.

Z namenom preprečevanja dela in zaposlovanja na črno je bilo v letu 2008 na Davčni upravi opravljenih 163 nadzorov. Nadzori so se izvajali pri zavezancih, kjer je bilo ugotovljeno, da obstaja velika verjetnost, da izvajajo delo na črno. Izdanih je bilo 138 odločb o prepovedi opravljanja dela ter ugotovljenih 90 primerov kršitev 3. člena ZPDZC. Porast nadzorov in ugotovljene kršitve, ki jih izvaja Davčna uprava na področju preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, je razvidno s Slike 5 (Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2008, 2009, str. 20).

Slika 5: Nadzor Davčne uprave Republike Slovenije nad delom na črno

Vir: Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2008, 2009, graf 3. a.

Zaradi številnejših oblik različnega gospodarskega kriminala se število inšpekcijskih pregledov povečuje. V poslovni strategiji za leto 2010–2013 je Davčna uprava izpostavila cilj

krepitev kulturo, kjer je plačevanje davčnih obveznosti samoumevno. Z namenom preprečevanja sive ekonomije in ostalih davčnih utaj Davčna uprava napoveduje sočasne inšpekcijske preglede in aktivno sodelovanje in izvajanje akcij s Policijo, Tržnim inšpektoratom RS, Inšpektoratom za delo, Gradbenim inšpektoratom, Komisijo za preprečevanje korupcije in ostalimi organi nadzora. Sodelovanje z organi je namreč zelo učinkovito, saj je čas izvajanja posamezne akcije bistveno krajši in učinkovitejši.

6 PROJEKTNI NADZOR ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI

6.1 Zobozdravstvena dejavnost v Republiki Sloveniji

Javni in zasebni sistem zdravstva med seboj nista izključujoča, temveč se dopolnjujeta in s tem zagotavljata zdravstveno varstvo zavarovancev. V zdravstveni dejavnosti prihaja do prepletanja liberalizacije in privatizacije. Kovač (2007, str. 35) meni, da privatizacija in liberalizacija nista sporni, slab je le pristop in izvedba. Meni, da mešani sistem in nejasna razmejitev odgovornosti vodita kvečjemu do zmešnjav. To pomeni, da bi morali biti koncesionarji na vseh ravneh ločeni od javne mreže, fizično, poslovno in pravno.

Na področju zobozdravstvene dejavnosti tako ločimo javne in zasebne izvajalce. Pri zasebnih izvajalcih moramo ločiti med zasebniki koncesionarji ter čistimi zasebniki (privatniki). Zobozdravniki koncesionarji imajo z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZVS) sklenjeno pogodbo o izvajanju dejavnosti za eno leto. V tej pogodbi je med drugim naveden tudi letni obseg dovoljenega programa, ki je izražen s številom ter vrednostjo točk. S tem imajo zobozdravniki za izvajanje dejavnosti zagotovljena sredstva iz javne zdravstvene blagajne. Poleg zobozdravnikov v javnem zavodu ter zasebnikov

koncesionarjev pa ločimo še privatne zobozdravnike – zasebnike brez koncesije. Le-ti niso in ne delujejo v okviru javnega zdravstva, zato nimajo pogodb z ZZZS in zato niso prejemniki sredstev. Pri zobozdravniku privatniku storitev v celoti plača pacient sam.

Težave v zobozdravstveni dejavnosti, ki se pojavljajo zaradi nejasne zdravstvene politike, se kažejo predvsem v težji dostopnosti, slabši kvaliteti storitev ter pomanjkanju sredstev iz državne blagajne. Od vseh 1231 zobozdravnikov v Sloveniji je 505 zaposlenih v javnih zavodih, 597 jih dela na podlagi koncesije, ostali pa na trgu delujejo kot čisti zasebniki. Iz strukture zaposlitve vidimo, da se na področju zobozdravstva srečujemo z vedno večjim številom koncesionarjev, za katere je značilno drugačno poslovanje od zobozdravnikov, zaposlenih v javnih zavodih. Najpogostejši očitki, ki jih uporabniki zobozdravstvene dejavnosti pripisujejo zasebnim zobozdravnikom, so: prilagoditev delovnega časa svojim potrebam, s tem je zmanjšana dostopnost do storitev, precenjene storitve zasebnikov ter nesodelovanje v dežurni službi ... Zaradi navedenih slabosti, ki se pojavljajo v zobozdravstveni dejavnosti, je javno-zasebno partnerstvo eno ključnih točk vladnih sprememb zdravstvenega sistema (Četrtnina Slovencev brez zobozdravnika, 2009).

6.1.1 Pravice iz naslova osnovnega zdravstvenega zavarovanja

V praksi pacienti pogosto ne vemo, kolikšen delež storitve je potrebno doplačati in ali so sploh potrebna doplačila. Težava je predvsem v tem, da ne vemo, da določene storitve lahko dobimo v celoti poplačane iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Zaradi tega je potrebno dobro poznati pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in se s tem zavarovati pred morebitnimi nepotrebni plačili storitev.

Zavarovanim osebam, ki imajo urejeno obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje za standardne zobozdravstvene dejavnosti, ni potrebno doplačati zobozdravstvene storitve (občasni pregledi, plombiranje z najcenejšimi materiali, dosegljivi na slovenskem tržišču, zdravljenje ustnih bolezni ...). Doplačila so potrebna zgolj za nadstandardne dejavnosti, ko gre za uporaba dražjega materiala.

Pravice, ki smo jih deležni uporabniki zobozdravstvenih storitev iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja (Kaj morate kot zavarovana oseba vedeti o zobozdravstvenem varstvu, 2009) so:

- prosta izbira zobozdravnika v javnem zavodu ali zobozdravnika s koncesijo,
- pravica do uveljavljanja zobozdravstvenih storitev (pregled zob enkrat letno, zdravljenje, polnjenje zob, zobno protetniških nadomestkov),
- kritje zobozdravstvenih storitev z uporabo standardnih materialov (nadstandardne zalivke na sekalcih in podočnikih – vidno območje, vlite zalivke v ostalih zobeh (amalgam), vlite zalivke – srebropaladijeve, proteze akrilati).

Zobozdravstvene storitve, ki v celoti ne spadajo v pravice iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja in jih je potrebno doplačati, so: doplačilo nadstandardnih materialov/storitev ter čiščenje zobnih oblog in odstranjevanje zobnega kamna. Prav tako je potrebno zobozdravstvene storitve doplačati v primerih:

- če storitev ne opravi izbrani zobozdravnik,
- če se pacient odloči za izvajalca storitve, ki z ZZZS nima sklenjene pogodbe,
- če storitev zahtevamo v nočnem času, nedeljah in praznikih.

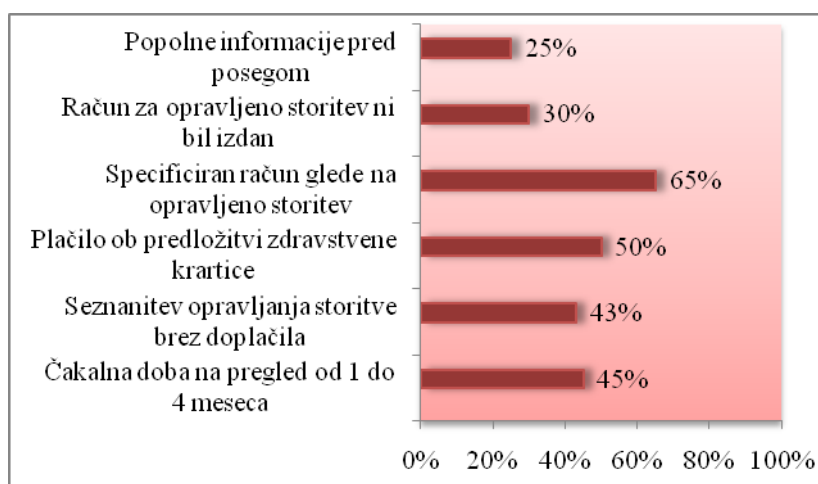
Pred posegom je dolžnost zobozdravnika, da pacienta seznani o:

- možnih rešitvah, ki jih krije obvezno zdravstveno zavarovanje oziroma katere je potrebno doplačati,
- uporabi materialov, ceni in postopku zdravljenja.

Omenjene informacije zobozdravnik zapiše v Predlog za zobno protetično rehabilitacijo. Celoten načrt rehabilitacije zobozdravnik posreduje ZZZS, ki ugotovi, ali je načrtovano zdravljenje v okviru pravic obveznega in dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja oziroma v kolikšnem deležu ne. Po končanem zdravljenju je dolžnost zobozdravnika, da pacientu izstavi račun. Če računa zobozdravnik ne izstavi, je potrebno, da ga na to opozori pacient. Pri plačilu končne storitve je potrebno, da se znesek na računu ujema z zneskom na Predlogu za zobno protetično rehabilitacijo (Informacije občanom o zobozdravstvenih storitvah, 2009).

Ker se pravice iz naslova zobozdravstvenega zavarovanja s strani izvajalcev zobozdravstvene dejavnosti v praksi pogosto ne upoštevajo, je Zveza potrošnikov Slovenije opravila raziskavo na področju uveljavljanja pravic iz naslova obveznega zavarovanja. Cilj raziskave je bil pregled dejanskega stanja na področju pravic obveznega zdravstvenega zavarovanja v zobozdravstveni dejavnosti. V raziskavo je bilo vključenih 700 uporabnikov zobozdravstvene storitve iz različni območij Slovenije. Najpogostejše ugotovite raziskave so podane v Sliki 6.

Slika 6: Ugotovitve uveljavljanja pravic iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja

Vir: Več kot polovica pacientov doplača za zobozdravstvene storitve, 2008.

Da se dolžnosti izvajalcev zobozdravstvene dejavnosti pogosto razlikujejo od pravic, ki smo jih uporabniki deležni iz naslova obveznega zavarovanja, nam potrjujejo naslednji podatki. Le 25 % vseh uporabnikov, ki so bili vključeni v raziskavo, je pred posegom dobilo popolne informacije o poteku zdravljenja. Velik problem se kaže tudi pri izdajanju računov za izvedbo zobozdravstvenih storitev, saj kar 30 % anketiranih za opravljeno storitev ni prejelo računa. V kolikor so ga prejeli, pa je bil račun specificiran le pri 65,05 % vseh anketiranih. Iz ankete je razvidno, da je bila pri 43 % vseh anketirani kršena tudi dolžnost zobozdravnika, da pacienta seznanj z možnostjo opravljanja storitve brez doplačila (Več kot polovica pacientov doplača za zobozdravstvene storitve, 2008).

6.1.2 Cene zobozdravstvenih storitev

Cene zobozdravstvenih storitev v Sloveniji so v primerjavi z ostalimi državami razmeroma visoke. Cene niso javno dostopne in se močno razlikujejo od ordinacije do ordinacije. Zaradi visokih cen in dolgih čakalnih vrst se vedno več pacientov odloča za zdravljenje zob v tujini. Razvija se tako imenovani »dentalni« turizem. Zanimiva je primerjava cen slovenskih zobozdravstvenih storitev s storitvami v tujini. Na Hrvaškem so cene zobozdravstvenih dejavnosti cenejše kar za 60 %, prav tako so cene nižje tudi v Bolgariji in na Madžarskem. Primerjavo cen si lahko ogledamo v Prilogi 3.

ZZZS glede razlik v ceni pojasnjuje, da ceno zobozdravstvene storitve določata cena delovne sile, cena materialov in kakovosti. Ker pa je v Sloveniji cena delovne sile dražja kot npr. na Hrvaškem, so tudi storitve dražje. Prav tako naj bi bil material v Sloveniji preverjen, kako je s kvaliteto materiala v tujini, pa ne vedo.

Očitkom previsokih cen zobozdravstvenih storitev ter premajhni informiranosti pacientov o zobozdravstvenem posegu nasprotuje tudi Zdravniška zbornica Slovenije. Ker je cena zobozdravstvene storitve sestavljena iz dela, ki ga krije ZZZS, ter dela doplačila, ki ga določi izvajalec sam, menijo, da so višje cene storitev posledica težav financiranja zavarovalnice, ki storitve zobozdravstvenih dejavnosti obračunava še po sistemu iz leta 1982. V 30-ih letih je zobozdravstvo močno napredovalo. Uporabljajo se boljši materiali ter aparati, katerih postopki zahtevajo dražje storitve, ki jih plača ZZZS. Po izračunih Zdravniške zbornice Slovenije država nameni za zobozdravstveno oskrbo na prebivalca le 45 EUR letno; 30 EUR iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja ter 15 EUR, ki ga zavarovanci plačujemo preko dodatnega zavarovanja (Arko, 2008).

6.1.3 Obdavčitev zobozdravstvene dejavnosti

Ker je davčni zavezanec vsaka oseba, ki opravlja katerokoli ekonomsko dejavnost ne glede na namen in rezultat dejavnosti, med davčne zavezance sodi tudi zobozdravstvena dejavnost. Zakon o dohodku pravnih oseb (Ur.l. RS, št. 117/2006 90/2007, 56/2008, 76/2008, 92/2008, 5/2009, v nadaljevanju ZDDPO-2) ureja obdavčitev dohodkov pravnih oseb, torej tudi javnih

zavodov. Skladno s Pravilnikom o opredelitvi pridobitne oz. nepridobitne dejavnosti in 9. členom ZDDPO-2 zobozdravstvena dejavnost v okviru javnih zavodov velja za nepridobitno dejavnost in je s tem oproščena plačila davka od dohodka pravnih oseb (v nadaljevanju DDPO). To pomeni, da se prihodki, ki jih javni zavodi dosežejo v okviru dejavnosti, štejejo za nepridobitne prihodke. V kolikor pa javni zavodi poleg osnovne dejavnosti, ki se financira iz proračuna javnih sredstev v okviru dogovorjenega programa, dosega dodatne prihodke od prodaje storitev oz. opravlja dejavnosti izven rednega dogovorjenega obsega poslovanja, se ti prihodki obravnavajo kot prihodki iz pridobitne dejavnosti oz. prihodki, ustvarjeni na trgu. Od prihodkov iz pridobitne dejavnosti pa mora zavod plačati DDPO. Enako velja tudi glede prihodkov, ki jih dosegajo javni zavodi v obliki koncesij. 27. člen ZDDPO-2 določa, da se prihodki iz dejavnosti, ki ni pridobitna, in dejanski stroški izvzamejo iz davčne osnove.

Zobozdravnik, ki na trgu opravlja neodvisno samostojno dejavnost, je fizična oseba in je zavezanec za dohodek iz dejavnosti. Za dohodek iz dejavnosti namreč štejemo dohodek, ki je dosežen z opravljanjem podjetniške ali katerekoli druge poklicne in neodvisne samostojne dejavnosti. Katere zdravstvene storitve, v okviru javnih zavodov in na podlagi koncesij, so oproščene DDV, pa podrobneje določata Pravilnik o izvajanju zakona o davku na dodano vrednost (Ur.l. RS, št. 141/2006, 52/2007, 120/2007, 21/2008, 123/2008) ter Zakon o davku na dodano vrednost (Ur.l. RS, št. 117/2006, 33/2009, 85/2009, v nadaljevanju ZDDV-1). Omenjena predpisa v okviru zdravstvene dejavnosti v javnem interesu natančno določata oprostitev plačila DDV bolnišničnim in izvenbolnišničnim javnim oskrbam (storitve zobnih tehnikov in zobna protetika, oskrba s krvjo ...).

6.2 Razlogi za vzpostavitev projektnega nadzora

Davčna uprava izvaja ciljno usmerjene projektne nadzore nad dejavnostmi, ki so davčnim utajam še posebno izpostavljene. Eden izmed novejših aktivnosti na področju DIN je projektni nadzor zobozdravstvene dejavnosti v Sloveniji. Davčna uprava je k projektnemu načinu opravljanja davčnoinspekcijskih nadzorov na področju zobozdravstvene dejavnosti pričela že leta 2008. Povod za vzpostavitev projekta so bile številne nepravilnosti, ki jih je Davčna uprava na področju zobozdravstva zaznala že v preteklosti. Najbolj izstopajo predvsem opravljanje zobozdravstvene storitve brez izdajanja računov, posledično neevidentiranje prihodkov v poslovne knjige ter neplačevanje davčnih obveznosti. V primeru izdanih računov pa je bilo ugotovljeno, da na računih zobozdravniki ne izkažejo, katere storitve so bile opravljene in koliko znaša celotna vrednosti opravljene storitve.

Davčna uprava je prejela številne informacije o nepravilnem poslovanju tudi s strani zavezancev. Uporabniki zobozdravstvenih storitev so na poslovanje zobozdravnikov še posebej pozorni, saj se njihove storitve financirajo med drugim tudi iz proračuna. Prijave so bile podane na konkretne zobozdravnike in so se nanašale predvsem na neizdajanje računov. Poleg problematike v zvezi z izdajanjem računa predstavlja izhodišče za projekt znatno

nesorazmerje med sredstvi za privatno potrošnjo, vključno s premoženjem in nenapovedanimi dohodki zobozdravnikov (Gornik et al., 2009, str. 20–21).

Na problematiko poslovanja zobozdravnikov je opozorila tudi Zveza potrošnikov Slovenije. Med uporabniki zobozdravstvenih storitev je izvedla že omenjeno raziskavo, katere namen je bil javnosti prikazati, kakšne so izkušnje uporabnikov zobozdravstvenih dejavnosti iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja. Med vsemi anketiranimi zavezanci (N = 700) je bilo 30 % takih, ki za opravljene storitve ni prejelo računa za doplačilo zobozdravstvenih storitev. V kolikor pa so za opravljeno storitev dobili račun, je bilo le 65,05 % zavezancev takih, ki so dobili specificiran račun glede na opravljeno storitev in uporabo materiala (Več kot polovica pacientov doplača za zobozdravstvene storitve, 2008).

Razlog, ki upravičuje davčni nadzoru v zdravstvu, je prav gotovo tudi razširjenost korupcije, ki se kaže v različnih pojavnih oblikah (goljufije, podkupovanja, izsiljevanja ...). Na podlagi Poročila o delu Komisije za preprečevanje korupcije v letu 2008 lahko potrdimo velik pojav korupcije ravno v zdravstveni dejavnosti. Vprašanja v raziskavi so pokazala, da je po mnenju ljudi problem v korupciji v Sloveniji velik in se še stopnjuje. Verjetnost pojava korupcije v zdravstvu znaša kar 46,6 %. Po deležu sledijo zdravniki takoj za notarji (47,4 %), kjer je delež verjetnosti za pojav korupcije v Sloveniji najvišji. Ker korupcija zmanjšuje davčni priliv in izkrivlja uravnoteženost državnega proračuna, se Davčna uprava v sodelovanju z ostalimi državnimi organi zavzema za pregon kaznivih dejanj s področja gospodarskega kriminala (Poročilo o delu Komisije za preprečevanje korupcije v letu 2008, 2009, str. 18).

6.3 Namen nadzora zobozdravstvene dejavnosti

S projektnim nadzorom zobozdravstvene dejavnosti želi Davčna uprava izvesti učinkovitejši nadzor v smislu števila pregledanih davčnih zavezancev ter enakomernega inšpekcijskega nadziranja zavezancev v tej dejavnosti. Namen projekta je, z zmanjšanjem davčnih utaj na področju zobozdravstva, zagotoviti lojalnejšo konkurenco med zavezanci, ki spoštujejo davčne predpise in plačujejo predpisane dajatve. Z upoštevanjem enakopravnega obravnavanja davčnih zavezancev Davčna uprava izvaja postopke DIN tudi pri zdravstvenih domovih in tam zaposlenih zobozdravnikih. DIN izvaja pri zobozdravnikih koncesionarjih in pri zobozdravnikih, ki delujejo prosto na trgu.

Davčna uprava veliko pozornost namenja tudi medijskim objavam o poteku in rezultatih DIN na področju zobozdravstvene dejavnosti. S tem želi spodbuditi davčne zavezance k

prostovoljnem plačevanju davčnih obveznosti – uporabi instituta samoprijave, ki jo zavezanci

lahko izkoristijo do vročitve sklepa. S samoprijavo zavezanci morebitne davčne nepravilnosti sporočijo Davčni upravi in se s tem izognejo plačilu kršitve (Projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti, 2009).

S projektnim nadzorom zobozdravstvene dejavnosti, ki se bo izvajal v obdobju 3 let, poskuša Davčna uprava urediti področje zobozdravstvene dejavnosti. Nadzor zobozdravstvene dejavnosti bo potekal v treh fazah (Fidermuc, 2009):

- 1. faza – ureditev področja izdajanja računov,
- 2. faza – podroben pregled davčnih obračunov pri zavezancih, kjer so bile ugotovljene podrobne napake,
- 3. faza – postopek prijave premoženja.

V okviru nadzora zobozdravstvene dejavnosti so bila izvedena številna izobraževanja inšpektorjev. Predstavljene so jim bile zakonske podlage izdajanja računov ter zakonske odločbe področnih zakonov na področju Zakona o varstvu osebnih podatkov (Ur.l. RS, št. 94/2007, v nadaljevanju ZVOP-1) ter Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja. Inšpektorji, ki delujejo na omenjenem projektu, so bili seznanjeni s pravili obračunov, ki jih zobozdravnik pošlje na ZZZS, vzorcem mesečnega poročila ter vzorcem obračunskega poročila. Podrobneje so bili seznanjeni tudi s podatki v kartotekah pacientov, do katerih imajo inšpektorji dostop pri samem nadzoru (Projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti, 2009).

6.4 Vpogled davčnega organa v medicinsko dokumentacijo pacienta

Aktivnosti na področju nadzora zobozdravstvene dejavnosti so se začele z letom 2009. O pričetku izvajanja davčnih nadzorov je Davčna uprava obvestila javnost, zobozdravnike koncesionarje in tiste zobozdravnike, ki prosto delujejo na trgu. S tem so bile javnosti in zobozdravnikom predstavljene zakonske podlage izdajanja računov, zobozdravniki pa so bili podrobneje obveščeni tudi o postopku DIN.

Napovedani davčni inšpekcijski nadzori na področju zobozdravstvene dejavnosti so v javnosti »dvignili veliko prahu«. Davčna uprava je opravila številne sestanke z ZZZS, Ministrstvom za zdravje, Zvezo potrošnikov Slovenije, Gospodarsko zbornico Slovenije, Informacijsko pooblaščenko, Zdravniško zbornico Slovenije ter sindikatом zobozdravnikov. Potrebna so bila mnoga usklajevanja na področju izdajanja računov, vodenja poslovnih knjig ter obračunavanja

predpisanih davkov. Razhajanja so bila predvsem pri izdajanju računov za storitve, ki jih ne plača pacient, in vpogledom inšpektorjev v medicinsko dokumentacijo. Ker je za uspešen nadzor potreben vpogled inšpektorjev v dokumentacijo pacienta, bom v nadaljevanju stališča, ki podrobneje zavračajo oziroma odobravajo tovrstne vpogleda, tudi podrobneje predstavila (Projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti, 2009).

Za vodenje medicinske dokumentacije, zobozdravnika obvezuje Zakon o zdravstveni dejavnosti (Ur.l. RS, št. 23/2005-UPB2, 15/2008-ZPacP, 23/2008, 58/2008-ZZdrS-E, 77/2008-ZDZdr, v nadaljevanju ZZDej) ter Zakon o zdravniški službi (Ur.l. RS, št. 72/2006-UPB3, 15/2008-ZPacP, 58/2008, v nadaljevanju ZZdrS). Skladno z omenjenima zakonoma je dolžnost zdravnika, da vodi dokumentacijo o zdravstvenem stanju ter zdravljenju bolnika in druge evidence o postopku zdravljenja.

6.4.1 Stališče Zdravniške zbornice Slovenije

Zdravniška zbornica Slovenije je izrazila stališče, da je z medicinskimi podatki potrebno ravnati z najvišjo mero skrbnosti. Zdravstveni kartoni so del medicinske dokumentacije, v katero državni organ nima vpogleda. Pravico do medicinske dokumentacije in posredovanje njenih podatkov tretjim osebam ima zgolj zobozdravnik, vendar le ob predhodnem pisnem soglasju osebe, na katero se ti podatki nanašajo. Zaradi zaščite zdravnikov si je Zdravniška zbornica pridobila tudi pravno mnenje glede ustavnosti in zakonitosti dostopa do podatkov pacienta za izvajanje davčnega nadzora. Pravno mnenje po preučitvi zakonodaje ZDavP-2 ter ZDS v razmerju do ZVOP-1 ne daje pravne podlage za posredovanje zaupnih podatkov o pacientih davčnim inšpektorjem. Z upoštevanjem pravnega mnenja Zdravniška zbornica Slovenije meni, da davčni inšpektor nima pravice vpogleda v medicinsko dokumentacijo pacienta.

Zdravniška zbornica Slovenije meni, da so podatki o zdravstvenemu stanju posameznika zaupni podatki med zdravnikom in pacientom in se štejejo za poklicno skrivnost. Varovanje poklicne skrivnosti pa v zdravstvu velja za enega izmed pomembnih temeljev. Dolžnost varovanja podatkov za poslovno skrivnost lahko zdravnika razreši le pacient oziroma sodišče. Dajanje podatkov tretji osebi ali državnemu organu, čeprav je le-ta tudi zavezan za davčno tajnost, je sporno. Državnemu organu, zaradi varstva osebnih podatkov pacienta, ki je opredeljeno v ZVOP-1, Zdravniška zbornica prepoveduje vpogleda v zdravstveni karton zavezanca. Ob tem opozarja, da varstvo osebnih podatkov pacienta izhaja tudi iz 35. in 38. člena Ustave Republike Slovenije. Skladno z omenjenima členoma je potrebno zagotoviti nedotakljivost posameznikove zasebnosti ter prepoved uporabe osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja. Poleg omenjenih zakonskih predpisov, zobozdravniku nalaga dolžnost varovanja podatkov o zdravstvenem stanju pacienta tudi Zakon o pacientovih pravicah ter ZZdrS, ki določa, da mora zdravnik varovati za poklicno skrivnost podatke o vzrokih, okoliščinah in posledicah zdravstvenega stanja pacienta.

Poleg omenjenega pravnega mnenja, ki štiti zobozdravnike pred vpogledom inšpektorjev v kartoteke pacientov, je Zdravniška zbornica Slovenije pridobila tudi Protokol delovanja zdravnika v zvezi z inšpekcijskimi pregledi. S protokolom naj bi se zobozdravniki seznanili, kako naj ravnajo ob zahtevah davčnih inšpektorjev v pogledu v medicinsko dokumentacijo in se branili proti neupravičenim vpogledom. Zdravniška zbornica dovoljuje, da lahko inšpektorji pregledajo le obračunski del medicinske dokumentacije, vpogled v diagnoze oz. v celoten potek zdravljenja inšpektorjem ni dovoljen (Stališče ZZS, Vpogled v medicinsko dokumentacijo – Protokol delovanja zdravnika v zvezi z zahtevo DURS glede vpogledov v zdravstveno dokumentacijo pacientov, str. 10–11).

Zdravniška zbornica s pravnim mnenjem in protokolom omejuje vpogled v medicinsko dokumentacijo in s tem otežuje davčni inšpekcijski postopek. Vpogled v medicinsko dokumentacijo pa v davčnem inšpekcijskem nadzoru zobozdravnikov igra ključno vlogo, saj bi davčni inšpektor le na podlagi vpogleda lahko primerjal število opravljenih storitev (plombe) s številom izdanih računov. Na podlagi primerjave bi ugotovil, ali zobozdravnik upošteva davčne predpise – izdaja račune in redno plačuje davke (Lukić, 2009).

6.4.2 Stališče informacijske pooblaščenke

Da bi davčni organ uspešno izvedel projekt, je v zvezi z izvajanjem nadzora pri zobozdravnikih pridobil stališče informacijske pooblaščenke glede vpogleda v medicinsko dokumentacijo. V stališču informacijska pooblaščenka navaja, da je za pravilno ugotovitev višine davčne obveznosti zavezancev v davčnem postopku, dostop do medicinske dokumentacije pacientov, čakalnih knjig ter ostalih potrebnih dokumentacij nujen, potreben in dovoljen, saj je za to podana podlaga v zakonu. Informacijska pooblaščenka pojasnjuje, da ZVOP-1 ureja varstvo osebnih podatkov na splošni ravni, vendar dopušča, da se posamezna pravna področja varstva osebnih podatkov urejajo s področnimi zakoni. Področna zakona v našem primeru predstavljata ZDavP-2 ter ZDS-1.

Informacijska pooblaščenka navaja, da pravica inšpektorja do vpogleda v medicinsko dokumentacijo izhaja že zaradi izvrševanja javnega interesa, ki se kaže kot nadzor nad pravilnostjo izpolnjevanja davčnih obveznosti. Zakonska podlaga, ki dopušča inšpektorju dostop do medicinske dokumentacije, izhaja iz 18. člena ZDS-1. Omenjeni člen sicer eksplicitno ne določa, v katere podatke inšpektor lahko pregleduje v dokumentih, ki vsebujejo občutljive osebne podatke, vendar je za primernost obdelave osebnih podatkov potrebno presojati z vidika nalog, ki jih opravlja davčna služba. Za pravilno ugotovitev davčne obveznosti v postopkih davčnega inšpekcijskega nadzora je tako dostop do medicinske dokumentacije nujen, saj gre za podatke, ki so z vidika pobiranja davkov pomembne. Pri tem pa je pomembno, da davčni inšpektor upošteva davčno tajnost podatkov in spoznanj,

pridobljenih v izvajanju nadzora. Pridobljene informacije ne smejo uporabljati v neslužbene namene, poslovno in davčno tajnost pa so dolžni varovati tudi po prenehanju delovnega razmerja.

Dostop inšpektorjev do medicinske dokumentacije opravičuje tudi načelo dajanja podatkov, ki je določeno v 39. členu ZDavP-2. Skladno z navedenim členom so vse osebe, ki so dolžne voditi poslovne knjige, v našem primeru zobozdravniki, dolžne davčnemu organu dati na razpolago vse potrebne podatke, ki so potrebne pri pobiranju davkov – v našem primeru medicinska dokumentacija. Zobozdravniki so na podlagi omenjenega člena dolžni inšpektorju predložiti vso dokumentacijo, ki jo vodijo, ostale podatke, ne glede na to, ali so z zakonom predpisani kot obvezne informacije, ter informacije, ki so pomembne pri odmeri davka. Omenjena davčna predpisa tako dajeta inšpektorju zadostno pravno podlago za dostopanje do medicinske dokumentacije, kljub temu, da dokumentacija vsebuje občutljive podatke (Musar

Pirc, 2008, str. 1–5).

6.4.3 Težave inšpektorjev pri vpogledu v kartoteko pacienta

Zdravniška zbornica in zobozdravniki so se le s težavo sprijaznili z dejstvom, da ima davčni inšpektor pravico vpogleda v zdravstveno dokumentacijo. To potrjujejo težave, s katerimi se srečujejo davčni inšpektorji v postopku nadzora. Pred nadzorom zobozdravnik davčnemu inšpektorju izroči v vpogled pravno mnenje, ki govori o ustavnosti in zakonitosti dostopa podatkov pacientov za izvajanje davčnega nadzora. Davčnega inšpektorja se opozori, da za zdravniško službo veljata zakona ZpacP ter ZZdrS. Omenjena zakona sta v odnosu do ZDS-1 ter ZDavP-2 specialnejša, zaradi tega inšpektor nima pravice do vpogleda v zdravniško dokumentacijo pacienta. V primeru, da inšpektor zahteva kopijo dokumentacije, ga zobozdravnik opozori, da njegovo ravnanje izpolnjuje vse znake kaznivega dejanja. Zobozdravniki se pri tem sklicujejo na 143. člen Kazenskega zakonika RS. Omenjeni člen določa, da se v primeru uporabe osebnih podatkov, ki so v neskladju z namenom njihovega zbiranja, kaznuje z denarno kaznijo ali pa z zaporom.

V primeru, da davčni inšpektor vztraja pri vpogledu v medicinsko dokumentacijo, mora dati pisno zahtevo. V zahtevi mora biti naveden priimek in ime inšpektorja, naziv organa iz katerega prihaja ... V kolikor davčni organ ne izda pisne zahteve, se ga opozori na zlorabo pooblastil. V tem primeru se davčnemu inšpektorju ne izroča dokumentov, obvesti se ga o kazenski ovadbi. V kolikor zobozdravnik še vedno želi vpogled v kartoteko pacienta, je izročitev dokumentacije odvisna od posameznega zdravnika. Predlaga se, da dokumentacijo izroči davčnemu inšpektorju, o razkritju podatkov pa zobozdravnik obvesti pacienta, da je državni organ – davčna inšpekcija zaradi izvajanja nadzora pridobila kopijo zdravstvenega kartona. Ker naj bi vpogled v kartoteko pacienta pomenil kršitev pacientovih pravic, lahko

pacient sam ali pa preko zdravnika vloži ustrezen postopek za zavarovanje svojih pravic. (Stališče ZZS, Vpogled v medicinsko dokumentacijo – Protokol delovanja zdravnika v zvezi z

zahtevo DURS glede vpogledov v zdravstveno dokumentacijo pacientov, str. 10–11).

Kljub težavam, s katerimi se inšpektorji srečujejo na terenu, v končni fazi le pridobijo ustrezne podatke. V postopku nadzora je zato pomembno, da pri vpogledu v kartoteko pacienta upoštevajo načelo sorazmernosti. Skladno z omenjenim načelom uporabijo le tiste podatke, ki omogočajo ugotavljanje pravilne davčne osnove. Zaradi razkrivanja osebnih podatkov davčnim inšpektorjem je Zdravniška zbornica Slovenije opozorila na bojazen zobozdravnikov, v primeru razkritja podatkov, da jih pacienti tožijo. Davčna uprava je pojasnila, da pacient nima pravice tožiti zobozdravnika, saj ima inšpektor zakonsko pravico vpogleda v medicinsko dokumentacijo, tako pa je tudi stališče informacijske pooblaščenke. Dolžnost zobozdravnika pa je, da si zabeleži komu, kdaj in v kakšnem namenu je bilo posredovanje podatkov. Takšno ravnanje ob razkritju podatkov tretji osebi določa tudi 30. člen ZVOP-1. Omenjeni člen določa, da mora zobozdravnik pacientu, na njegovo zahtevo, posredovati seznam uporabnikov, katerim so bili posredovani podatki, kdaj ter za kakšen namen.

Pri izvajanju nadzora zobozdravstvene dejavnosti 18. člen ZDS davčnega inšpektorja pooblašča, da fotografira ali fotokopira listine, ki jih zaradi dokazovanja dejstev potrebuje v postopku nadzora. Zaradi varovanja davčne tajnosti in zavarovanja osebnih podatkov pacientov pa je potrebno zapis na nosilcu vizualnih podatkov po prenosu na papir uničiti. Dolžnost inšpektorja je, da fotokopiranje ali fotografiranje podatkov zabeleži v zapisniku.

6.5 Izdajanje računov in evidentiranje v poslovne knjige

Po pridobitvi stališča informacijske pooblaščenke, ki v postopku davčnega nadzora opravičuje vpoglede v medicinsko dokumentacijo, je Davčna uprava z intenzivnim nadzorom izdajanja računov pri zobozdravnikih pričela junija letos. Kršitve so se nanašale predvsem na neizdajanje računov in neujemanje gotovine v blagajni z izdanimi računi. Na podlagi nadzora je bilo ugotovljeno, da zobozdravniki koncesionarji, katerim za opravljene storitve na podlagi pogodbe plača ZZS iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja, pacientom v primeru doplačil na računih ne izkažejo, katere storitve so bile opravljene in koliko znaša celotna vrednost. Dejstvo je, da mora izvajalec zobozdravstvene dejavnosti izdati račun fizični osebi ne glede na to, ali je plačnik storitve ZZS, dopolnilna zdravstvena zavarovalnica ali pa pacient sam (Izdajanje računov za opravljene zobozdravstvene storitve in evidentiranje v poslovne knjige, 2009).

K izdajanju računov so zavezani vsi davčni zavezanci, med katere spadajo tako zdravniki koncesionarji, kakor tudi javni zavodi in pri njih zaposleni zdravniki. Skladno s 5. členom

ZDDV-1 je namreč določeno, da je davčni zavezanec vsaka oseba, ki kjerkoli opravlja katerokoli ekonomsko dejavnost ne glede na namen in rezultat opravljanja dejavnosti. Prav tako velja, da je davčni zavezanec za opravljeno storitev, skladno z 81.– 84. členom ZDDV-1 ter Pravilnikom o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, dolžan izdajati račune.

Ker je račun pomembna listina, je pri izdajanju ter vsebini računov potrebno upoštevati ZDDV-1. Zakon namreč določa vsebine posameznega tipa računa. Določa obvezne podatke na računu, ki jih izdajo zavezanci, ki so identificirani za namene DDV, in še posebej vsebino računov, ki jih izdajo zavezanci, ki niso identificirani za namene DDV. Poleg ZDDV-1 pa je pri izdajanju računov potrebno upoštevati tudi SRS 2006, ki določajo, da je račun izvirna knjigovodska listina, ki se sestavi na kraju in v času nastanka poslovnega dogodka (Izdajanje računov za opravljene zobozdravstvene storitve in evidentiranje v poslovne knjige, 2009).

Obvezne podatke, navedene na računu, ki ga izda davčni zavezanec, identificiran za namene DDV, fizični osebi, določa 83. člen ZDDV-1. Omenjeni račun je poenostavljen račun, ki ga izda zavezanec, ki opravlja dejavnost, identificirano za namene DDV. Na računu mora navesti naslednje podatke:

- datum izdaje računa,
- zaporedno številko računa, ki omogoča identifikacijo,
- ime in naslov davčnega zavezanca in identifikacijska številka za DDV,
- obseg in vrsta opravljene storitve,
- prodajno vrednost storitve oziroma blaga z vključenim DDV,
- znesek vračunanega DDV.

Za zobozdravstveno dejavnost je malo verjetno, da preseže promet, ki presega 25.000 EUR letno, zato zobozdravniki niso identificirani za namene DDV. Glede na določbe 141. člena Pravilnika o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost in 94. člena ZDDV-1, jim svoje dejavnosti ni potrebno registrirati za namene DDV, lahko pa se v sistem DDV vključijo prostovoljno. Zobozdravniki so v skladu s 5. členom ZDDV-1 zavezani k izdaji računa v

skladu z določbami 83–84. člena ZDDV-1. Skladno z omenjenima določbama jih DDV

obvezuje k izdaji računa in tudi k vsebini računa.

Skladno s 141. členom Pravilnika o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost je zobozdravnik, ki svoje dejavnosti nima registrirane za DDV, dolžan na računu navesti naslednje podatke:

- datum izdaje računa,
- zaporedno številko računa,
- ime in sedež firme oziroma stalno bivališče,

- prodajno ceno storitve (brez DDV),
- skupna vrednost opravljene storitve oziroma prodanega blaga (brez DDV).

Ker je račun pomembna listina, je potrebno pri izdajanju računov upoštevati tudi SRS, ki natančneje določajo vsebino knjigovodske evidence o posameznem poslovnem dogodku. Podatke o poslovnem dogodku mora vsebovati tudi listina knjiženja prihodkov po SRS 39.21, ki velja za samostojne podjetnike posameznike, v našem primeru so to zobozdravniki zasebniki. Prav tako je potrebno upoštevati tudi SRS 21.12, ki določa, da se knjigovodske listine kontrolirajo. S tem se zadosti načelu resničnosti, da podatki v njih odražajo dejansko stanje gibanja sredstev in obveznosti do njihovih virov, prihodkov in odhodkov (Izdajanje računov za opravljene zobozdravstvene storitve in evidentiranje v poslovne knjige, 2009).

Upravičenost izdajanja računa določa tudi 25. člen Zakona o pacientovih pravicah (Ur.l. RS, št. 15/2008, v nadaljevanju ZPacP). Na podlagi omenjenega člena je dolžnost izvajalca zdravstvene dejavnosti, v našem primeru zobozdravnika, da pacienta v primeru doplačila oziroma celotnega plačila storitve predhodno obvesti s pisno informacijo o predvidenih stroških zdravstvene storitve. Prav tako je dolžnost zobozdravnika, da pacienta seznanji z obračunom, specificiranim po posamezni vrsti dejavnosti, tudi v primeru, ko pacient storitev plača sam. Na zahtevo pacienta pa mu mora obračun tudi obrazložiti.

6.5.1 Specifikacija izdanega računa

Skladno z omenjen zakonodajo je potrebno račun ustrezno specificirati. To pomeni, da mora biti na računu posamezna zobozdravstvena storitev natančno opisana. Račun mora vsebovati terminsko, vsebinsko ter vrednostno opredelitev izvedene storitve (beljenje zoba, čiščenje zobnega kamna, izdelava bele zalivke). Zobozdravstvena storitev mora biti opisana tako natančno, da lahko oseba, ki ni sodelovala v postopku izvedbe, na podlagi računa brez težav spozna obseg opravljene storitve. Na računu zobozdravstvene storitve ni potrebne navedbe specifikacije porabljenega materiala in dela. Prav tako pri izdajanju računov nista potrebna način in rok plačila, razviden mora biti način zaračunanja storitve (Računi, ki jih izdajajo zobozdravniki, 2009).

V primeru, da se zobozdravstvena storitev opravlja v več fazah (posamezne faze se ne morejo zaračunati), Davčna uprava pojasnjuje, da je potrebno evidentirati vsako storitev, tudi vmesno fazo. Zobozdravnik mora v tem primeru vsako storitev, ki jo opravi pri zdravljenju zoba, zabeležiti v medicinski dokumentaciji pacienta. Ko bo zobozdravnik zaključil zdravljenje zoba, bo na podlagi posameznih faz, evidentiranih v medicinski dokumentaciji, izdal skupni račun pacientu. Iz skupnega računa morajo biti razvidne faze zdravljenja zoba ter obdobje opravljenih storitev. Vse opravljene storitve v postopku zdravljenja zoba pa morajo biti primerljive z evidenco opravljenih storitev v dokumentaciji pacienta. Tako vodena evidenca posameznih faz zdravljenja inšpektorju v postopku DIN omogoča, da brez težav razvidi, da račun na podlagi opravljenih faz še ni mogel biti izdan.

Izdaja računa je potreba tudi v primeru, ko pacient obišče zobozdravnika koncesionarja brez zdravstvene kartice. Ker v omenjenem primeru namreč ni mogoče izstaviti računa, ki ga krije ZZS, zdravnik pacienta obravnava kot samoplačnika. Pacientu je izdan račun, ki ga plača kot samoplačnik. 252. člen Pravilnika o izvajanju obveznega zdravstvenega zavarovanja določa, da izvajalec v tem primeru pacienta napoti na zavod, kjer lahko uveljavlja povračilo plačanega računa. Pravico do povračila stroškov ima pacient le v primeru, da je imel v času opravljanja zdravstvenih storitev urejeno zdravstveno zavarovanje.

Davčna uprava dopušča tudi možnost zdravniškega pregleda (skupinski pregledi šol, vrtcev), kjer ni potrebna izdaja računa. Sem spada program izvajanja skupinske zdravstvene vzgoje. V tem primeru izvajalcem zobozdravstvene dejavnosti ni potrebno izstavljati računov posameznemu otroku. Zadoščajo evidence, iz katerih je razviden datum opravljanja storitve, seznam ustanov (šole, vrtci) in popis udeležencev pregleda (Izdajanje računov za opravljene zobozdravstvene storitve in evidentiranje v poslovne knjige, 2009).

V okviru izdajanja računov so pacienti podali številne prijave, da zobozdravniki za opravljanje storitev izdajajo informativne račune, ki niso oštevilčeni. Davčna uprava ob tem opozarja, da računi, ne glede na to, kdo je plačnik, morajo biti oštevilčeni, ravno zaradi ažurnosti in sledljivosti izdanih računov. »Nulti« računi so lahko le računi za opravljene storitve, ki potekajo v fazah in jih v tem trenutku ni možno zaračunati. Ko pa je zdravljenje v celoti končano, je dolžnost zobozdravnika, da izda skupni račun opravljene storitve (Izdajanje računov za opravljene zobozdravstvene storitve in evidentiranje v poslovne knjige, 2009).

6.6 Ceniki zdravstvenih storitev

Poleg izdajanja računov so davčni inšpektorji v okviru projekta DIN preverjali tudi cenike zobozdravstvenih dejavnosti. Preverjali so, ali imajo zobozdravniki vidno označene cene storitev doplačila ali samoplačništva. Podrobneje označevanje cen določa 26. člen Zakona o varstvu potrošnikov (Ur.l. RS, št. 98/2004, v nadaljevanju ZVPot-UPB2) in 12. člen Pravilnika o načinu označevanja cen blaga in storitev (Ur.l. RS, št. 63/1999, 27/2001, 65/2003). Skladno z omenjenima zakonoma morajo biti cene storitev nedvoumno označene, prepoznavne in čitljive. Cene, ki morajo biti izražene v domači valuti, je ponudnik storitev dolžan tudi upoštevati. Cene oz. cenik storitev mora biti na vidnem in dosegljivem mestu. Za vidno označeno ceno storitve šteje, da je cenik obešen v poslovnem prostoru, ki je namenjen potrošniku. V našem primeru se za ta prostor šteje čakalnica ordinacije. V primeru, da davčni inšpektor zazna kršitve označevanja cen, zapiše zapisnik in o tem obvesti Tržni inšpektorat, ki je pristojen za nadaljnji nadzor.

6.7 Prijava premoženja

Davčna uprava bo v prihodnje poleg problematike izdajanja računa veliko pozornost namenila zaznavanju nesorazmerja med sredstvi za privatno potrošnjo, premoženjem ter

nenapovedanimi dohodki zobozdravnikov kot fizičnih oseb. V kolikor bo ugotovljeno, da zobozdravnik razpolaga s sredstvi za privatno potrošnjo, ki presegajo napovedane dohodke, bo Davčna uprava uvedla poseben cenitveni postopek. S cenitvenim postopkom bo ugotovila neprijavljene prihodke in na ta način določila novo davčno osnovo. Predmet obdavčitve s cenitvenim postopkom v okviru premoženja določa 68. člen ZDavP-2. Omenjeni zakon določa, da se posebni postopek ugotavljanja davčne osnove izvede v primeru, če davčni zavezanec razpolaga s privatno potrošnjo, vključno s premoženjem, ter če pri razpolaganju premoženja zavezanec precej presega prihodke, ki jih je napovedal.

V skladu z 69. členom ZDavP-2 davčni organ v primeru kršitve zavezanca za davek pozove k predložitvi podatkov o svojem premoženju. Na podlagi prejetih podatkov o premoženju zavezanca (nepremičnine, vrednostne papirje ...) se davčni organ odloči, ali bo uvedel postopek za cenitev osnove. Davčno osnovo predstavlja prirast premoženja, ki ga zavezanec ustvari v določenem obdobju in ga v davčnem nadzoru ni uspel dokazati, da izvira iz obdavčenih dohodkov. Od tako dobljene davčne osnove se obračuna davek od dohodkov po določbah 68. člena ZDavP-2 in ne po določbah Zakona o dohodnini. Pri omenjenem cenitvenem postopku je namreč posebno to, da se vrsta dohodka, ki naj bi bil vir ugotovljene razlike, ne ugotavlja. Davčna osnova je obdavčena po povprečni stopnji dohodnine od enoletnih dohodkov zadnjega davčnega obdobja.

V obdobju od januarja do julija letos je Davčna uprava na področju prijave premoženja izdala 12 pozivov k predložitvi podatkov o premoženju. Uvedenih je bilo 29 nadzorov ter dodatno

ugotovljenih za približno 1,5 mio EUR davčnih obveznosti (Gornik et al., 2009, str. 28–30).

6.8 Uspešnost davčnih nadzorov na področju zobozdravstvene dejavnosti

Kljub temu, da so bili izvajalci zobozdravstvenih storitev in javnost o pričetku DIN obveščena že konec lanskega leta, so se zaradi številnih usklajevanj davčni inšpektorji aktivnega nadzora zobozdravstvene dejavnosti lotili šele junija letos. Do avgusta letos so odkrili nepravilnosti, v smislu kršitve davčnih predpisov, pri tretjini zobozdravnikov.

Od junija do avgusta je Davčna uprava opravila 161 inšpekcijskih nadzorov. Nepravilnosti poslovanja se nanašajo na neizdajanje računov in na neujemanje gotovine v blagajni z izdanimi računi. Inšpektorji so odkrili nepravilnosti pri 35 % vseh nadzorovanih zobozdravnikih, v katerih so ugotovili 79 kršitev. V tem času je bilo izrečenih 23 ustnih opozoril za 65.400 EUR glob. Ker izvajalci zobozdravstvenih storitev niso imeli na vidnem mestu izobešenih cen svojih storitev, so bili narejeni odstopi Tržnemu inšpektoratu, ki je dolžan za nadaljnje postopke (Kl., 2009).

Da je delo davčnih inšpektorjev uspešno in da DIN predstavlja pozitivno izkušnjo, pojasnjuje eden izmed inšpiciranih zobozdravnikov. Davčni inšpekcijski nadzor ocenjuje pozitivno, delo davčnega inšpektorja pa korektno in profesionalno. Postopek nadzora je po besedah

zobozdravnika potekal brez posebnosti. Inšpektor je opravil fotografije listin – naročniško

knjigo in cenik ter pregledal spisek storitev na današnji dan in račune – poudarek je bil na »nultih« izračunih. Na koncu je sledil le še pregled kumulativ storitev za dva tedna nazaj. S tem je bil DIN zaključen (Stališče ZZS, Vpogled v medicinsko dokumentacijo – Protokol delovanja zdravnika v zvezi z zahtevo DURS glede vpogledov v zdravstveno dokumentacijo

pacientov, str. 10–11).

Davčna uprava poleg izvajanja nadzorov veliko pozornost namenja tudi pozivu zobozdravnikov k samoprijavi. Zobozdravniki imajo možnost samoprijave do vročitve sklepa. Po prejemu sklepa se izteče rok za samoprijavo. Zobozdravnik je zaradi prekrška davčne utaje kaznovan po veljavni zakonodaji. Z namenom večje učinkovitosti nadzorov Davčna uprava veliko pozornosti namenja tudi obveščanju javnosti. Davčna uprava javnost seznanja o postopkih in rezultatih DIN in jih v primeru, da opazijo kršitve zobozdravstvene dejavnosti, poziva, da kršitev tudi prijavijo. Pri projektu nadzora Davčna uprava aktivno sodeluje tudi z ostalimi predstavniki različnih društev (ZZZS, Zdravniška zbornica, Gospodarska zbornica Slovenije) in z zobozdravniki. Skupaj odpravljajo težave in dileme, ki se pojavljajo med samim nadzorom.

Davčna uprava z aktivnim nadzorom zobozdravnikov nadaljuje in načrtuje, da bo projekt trajal 3 leta. V postopku nadzora bo Davčna uprava preverjala izdajanje računov za vse opravljene storitve in pridobivala podatke in informacije, ki bodo inšpektorjem v pomoč pri celovitih davčnih nadzorih, ki jih načrtuje v prihodnjem letu. Pri nadzorih bo Davčna uprava preverjala pravilnost celotnega poslovanja davčnih zavezancev ter pri tem pravilnost izkazane davčne osnove za DDPO oz. davek od dohodka iz dejavnosti. Veliko pozornost bo Davčna uprava namenila tudi zaznavanju nesorazmerja med sredstvi za privatno potrošnjo, vključno s premoženjem in napovedanimi dohodki zobozdravnikov kot fizičnih oseb (Projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti, 2009).

6.9 NADZOR ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE NA PODROČJU ZOBOZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI

6.9.1 Pravne podlage v postopku nadzora

ZZZS izvaja nadzor pri izvajalcih zdravstvenih storitev na podlagi javnih pooblastil. Pravico do nadzora in vpogled v osebne podatke zavodu omogočata Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter ZVOP-1. Skladno z zakonoma ima ZZZS pravico nadzora nad izpolnjevanjem vsebine pogodb z izvajalci in pravico vodenja in uporabe baze podatkov s področja zdravstvenega zavarovanja. Namen izvajanja nadzorov je zagotovitev strokovnosti dela zdravstvenih delavcev.

Nadzorni postopek poteka v skladu s Pravilnikom o izvajanju nadzora in Navodilom za vodenje in izvajanje nadzornih postopkov. Prvi način nadzora je finančno-medicinski nadzor. Le-ta temelji na obračunskih listinah (računi, obračuni) ter listinah za uveljavljanje pravic in medicinski dokumentaciji pri izvajalcu. Naslednja, najbolj običajna vsebina nadzora, je evidentiranje in obračunavanje zdravstvenih storitev. Pri nadzoru ZZZS uporablja dva pristopa: avtomatski nadzor podatkov, ki jih zavod prejme od izvajalcev, ter vsebinski nadzor podatkov neposredno pri izvajalcih. Naloge nadzornika ZZZS je ugotavljanje dejanskega stanja pri izvajalcu in je pristojen »videti vse« (Usmeritve in vsebina nadzora ZZZS pri izvajalcih v letu 2009, 2009).

6.9.2 Postopek in ugotovitve nadzora

Nadzor nad zobozdravstveno dejavnostjo poleg Davčne uprave aktivno izvaja tudi ZZZS. Zavod za zdravstveno zavarovanje za vsako trimesečje prizna izvajalcu zobozdravstvene dejavnosti določeno število točk glede na ustrezno število planiranega letnega programa, dogovorjenega na podlagi pogodbe. Izračunana je tudi vrednost storitve ter delež, ki ga krije obvezno zdravstveno zavarovanje. Iz teh podatkov ZZZS izračuna znesek, ki ga prejme izvajalec zobozdravstvene dejavnosti. Pomembno je poudariti, da se število odobrenih točk razlikuje od dejanskega števila, ki ga opravi zobozdravnik. V tem primeru je potrebno ugotoviti, kateri izdani računi se nanašajo na število točk, ki jih prizna ZZZS. V kolikor se vrednosti točke za opravljene storitve spremeni, ni potrebno korigirati že izdane račune, vendar se za vse račune korigira višina terjatev do ZZZS in hkrati višina prihodkov. Ob znižanju vrednosti točke se znižata terjatev in prihodki ter obratno. V kolikor gre izvajalec preko določene kvote v pogodbi, mu teh storitev zavarovalnica ne krije. Pri tem je pomembno, da se knjiženi računi, ki jih krije pacient ali dodatno zdravstveno zavarovanje, evidentirajo v zneskih, izdanih na računih. Tekom leta se ne popravljajo, ker se vrednosti ne spreminjajo in so plačani v zneskih, kot je navedeno na računih. Knjiženi računi v delu, ki jih krije dodatno zdravstveno zavarovanje, pa se v posameznih obračunskih obdobjih lahko popravljajo, ker se spreminja njihova vrednost in obseg.

Ko zobozdravnik ZZZS odda obračun o opravljenih storitvah, je pomembno, da so storitve pravilno točkovno in vrednostno vrednotene. V času opravljanja storitve je namreč znana vrednost točke, zato se račun izstavi pacientu po vrednosti, ki je veljala v tistem trenutku. To vrednost mora zabeležiti v poslovne knjige, saj vrednost pomeni terjatev do ZZZS. Ker ZZZS plača opravljene storitve samo do višine, ki je določena v pogodbi, je vsekakor potrebno zagotoviti evidenco, iz katere bo razvidno skupno število opravljenih storitev, izraženo v točkah. Prenosi točk v naslednje leto namreč niso možni in tudi niso plačani. Med vrednostnimi razlikami med izdanimi računi ter obračuni namreč prihaja zaradi spremembe vrednosti točke oziroma preseganja plana s strani izvajalcev storitev (Projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti, 2009).

Nadzor ZZZS poteka predvsem na področjih uveljavljanja pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, nadzor nad primerjavo medicinske dokumentacije z obračunanimi dejavnostmi ter nadzor nad uresničenjem pogodbenih razmerij. V postopku nadzora gre za preverjanje smotrne uporabe finančnih sredstev glede na obseg in kakovost opravljenih storitev ter verodostojnost beleženja in obračunavanja dejavnosti. ZZZS naključno izbere zavarovance in preveri, ali so bile storitve pravilno zaračunane. Prav tako pa tudi preverjajo, ali je bil poseg, ki ga zobozdravnik odda v obračunu, dejansko opravljen. Medicinski nadzornik ZZZS ima pravico do dostopa osebnih podatkov zavarovanih oseb. Najpogostejše nepravilnosti, ki jih ZZZS ugotavlja pri nadzorih zobozdravnikov (Nadzori ZZZS v specialistično ambulantni dejavnosti, 2009) so:

- zaračunavanje doplačil (v lastno korist) za standardne storitve, ki v celoti izhajajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja,
- napačna opredelitev deleža obveznega zdravstvenega zavarovanja in dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja,
- v odnosu na dokumentacijo storitev je obračunan večji obseg pregleda kot je dokumentiran.

SKLEP

Za učinkovito opravljanje nalog davčne službe ima vedno večji pomen aktivna vloga zavezanca, ki s plačevanjem davčnih obveznosti prispeva k povišanju javnofinančnih prihodkov. S tem naj bi država kot racionalni gospodar poskrbela za izboljšanje standarda življenja in cenejše javne storitve. Ker je cilj vsake države, da napolni državni proračun, so pritiski na Davčno upravo glede pobiranja davkov vedno večji. Povečana vloga davkov, ki povečuje davčne obremenitve, pa lahko vodijo do davčnega odpora. Davčni zavezanci se pogosto poslužujejo različnih metod, s katerimi se izognejo plačilu davkov. Zaradi omenjenih razlogov Davčna upava skrbi za nadzor.

Davčni nadzor opravljajo pooblašcene uradne osebe – davčni inšpektorji. Pri svojem delu so

dolžni spoštovati pooblastila, ki jim določajo pravilno postopanje v postopku nadzora. Ker pri davčnem postopku prihaja do prepletanja javne in zasebne koristi, je potrebno pri postopku nadzora upoštevati zakonske podlage in načela davčnega postopka. Potrebno je upoštevati načela, ki ščitijo davčne zavezance, in načela, ki jih obvezujejo. Davčna uprava z vsemi oblikami davčnih nadzorov (kontrolnim nadzorom davčnih obračunov, preiskavami, davčnim inšpekcijskim nadzorom in mednarodno izmenjavo informacij) odkriva in preprečuje davčne goljufije. V postopku nadzora preverja pravilnosti vlaganja davčnih napovedi ter odkriva morebitne kršitve davčnih zavezancev.

Davčni inšpekcijski postopek je eden izmed oblik davčnega nadzora. Izvaja ga davčni inšpektor v področjih, ki so davčnim utajam še posebno izpostavljeni. V postopku DIN je dolžan delovati v skladu z zakonskimi predpisi ter načeli, ki dodatno obvezujejo davčni inšpekcijski pregled. Davčni inšpektor mora upoštevati pooblastila, ki jih ima v postopku DIN ter pravice in obveznosti zavezanca za davek. Le na ta način se lahko zagotovi uspešen nadzor. Inšpektor pri svojem delu upošteva inšpekcijske metode, ki mu v primeru, kadar ni mogoče določiti davčne osnove iz predloženih dokumentov, pomagajo ugotoviti pravilno davčno osnovo.

Mednarodno sodelovanje z ostalimi državami članicami EU ima za posledico vedno večje število davčnih utaj, zato se v prihodnosti pričakujejo aktivnosti Davčne uprave, usmerjene v nadzor izpolnjevanja davčnih obveznosti, preventivno delovanje in preprečevanje davčnih zatajitev. Zaradi enotnega postopanja in večje učinkovitosti so na področju davčni utaj organizirani številni projektni inšpekcijski nadzori. Cilj omenjenih projektov je predvsem spodbuditi davčne zavezance k dvigu davčne morale in osveščenosti, registraciji in legalizaciji dejavnosti in uporabi samoprijave. Na ta način želi država zmanjšati obseg davčnih utaj, ki povzročajo oškodovanje proračuna ter nelojalno konkurenco na trgu dela.

Število davčnih inšpekcijskih pregledov iz leto v leto narašča, narašča pa tudi število nadzorov, kjer so bile ugotovljene nepravilnosti. Največ inšpekcijskih nadzorov je bilo izvedenih na področju davka na dodano vrednost, saj le-ta predstavlja rizično območje z vidika davčnih utaj. Prav tako se je povečalo tudi število nadzorov na področju preprečevanja zaposlovanja in dela na črno, kjer Davčna uprava z ostalimi državnimi organi sodeluje v boju proti sivi ekonomiji. Kljub temu, da se število davčnih inšpektorjev zaradi kadrovske spremembe manjša, je Davčna uprava v preteklem letu opravila za kar 24,7 % več davčnih inšpekcijskih nadzorov kot v enakem obdobju leta 2007.

Z namenom učinkovitejšega nadzora nad nepravilnostmi na področju davkov je Davčna uprava vzpostavila ciljno usmerjene projektne nadzore na različnih področjih. Med rizična

področja z vidika davčnih utaj spadajo gradbeništvo, prevozna sredstva, siva ekonomija in ostale dejavnosti, kjer so davčne utaje pogoste. Novejši ciljno usmerjen projekt je projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti, kjer je bilo ugotovljenih več nepravilnosti poslovanja. Davčna uprava opozarja, da bo z aktivnimi nadzori zobozdravnikov nadaljevala tudi v prihodnosti. Nadzori bodo usmerjeni predvsem na pravilnost celotnega poslovanja ponudnikov zobozdravstvenih storitev in zaznavanju premoženja zobozdravnikov. O rezultatih in potekih DIN bo Davčna uprava obveščala javnost in jo pozivala k prijavi zaznanih kršitev. Na področju davčnega nadzora bo potekalo še naprej aktivno sodelovanje s policijo in ostalimi nadzornimi organi, saj se le s skupnim reševanjem in poseganjem v zadeve, ko se le-te še aktivne, dosega večja učinkovitost na področju davčnega nadzora.

Davčni nadzori na področju zobozdravstvene dejavnosti razkrivajo številne kršitve poslovanja in opozarjajo na nevestno izpolnjevanje davčnih obveznosti, s katerimi si zobozdravniki povečujejo svoje premoženje, katerega vir Davčni upravi, zaradi davčnih utaj, ni znan. Ker v davčnih zadevah veljajo načela, ki obvezujejo vse davčne zavezance pravičnemu in pravočasnemu izpolnjevanju davčnih obveznosti, menim, da je pomembno vsakršno kršitev omenjenih načel ustrezno kaznovati ne glede na to, kdo jo povzroča – zobozdravnik ali pa posamezni davčni zavezanec. Menim, da je za doseganje ciljev davčne službe v prihodnje potrebno strmeti k učinkovitejšemu pobiranju davčnih obveznosti, vlaganju v razvoj programske opreme, doseganju višje ravni prostovoljnega izpolnjevanja obveznosti, izobraževanju zaposlenih, sodelovanju z ostalimi nadzornimi organi ter graditvi zaupanja javnosti v davčno službo. Omenjeni dejavniki namreč predstavljajo najboljšo vzpodbudo za razvoj Davčne uprave v smislu učinkovitega sistema za boj proti davčnim utajam.

LITERATURA IN VIRI

1. Arko, A. (urednik). (2008, 26. februar). *Preverjeno* (televizijska oddaja). Ljubljana: POP TV.
2. *Četrtna Slovencev brez zobozdravnika*. Najdeno 15. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.sds.si/aktivnosti-2940/novice/cetrina-slovencev-brez-zobozdravnika/>
3. Čok, M., Stanovnik, T., Cirman, A., Prevolnik Rupel, V., & Mrak, M. (2007). *Javne finance v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Davčna uprava Republike Slovenije. (2007). Davčni nadzor. *Davčni bilten*, str. 59.
5. Davčna uprava Republike Slovenije. (2009). *Izdajanje računov za opravljene zobozdravstvene storitve in evidentiranje v poslovne knjige* (interno gradivo). Ljubljana: Generalni davčni urad.

6. Davčna uprava Republike Slovenije. (2009). *Načela davčnega postopka* (interno gradivo). Ljubljana: Generalni davčni urad.
7. Davčna uprava Republike Slovenije. (2009). Poročilo o učinkovitosti pobiranja davkov in prispevkov. Najdeno 1. oktobra 2009 na spletnem naslovu [http://www2.gov.si/upv/vladnagradaiva-08.nsf/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/17f3c3e75529a9d8c1257552004e3bd6/\\$FILE/porocilo%20o%20ucinkovitosti_DURS.doc](http://www2.gov.si/upv/vladnagradaiva-08.nsf/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/17f3c3e75529a9d8c1257552004e3bd6/$FILE/porocilo%20o%20ucinkovitosti_DURS.doc)
8. Davčna uprava Republike Slovenije. (2009). Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2008. Najdeno 1. oktobra 2009 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/pageuploads/Davcni_uradi_in_uradne_ure/Letna_poro_ila_o_delu_DURS/LETNO-POROCILO-2008.pdf
9. Davčna uprava Republike Slovenije. (2009). *Projekt nadzora zobozdravstvene dejavnosti* (interno gradivo). Ljubljana: Generalni davčni urad.
10. Davčna uprava republike Slovenije. (2009). *Zaposlovanje in delo na črno* (interno gradivo). Ljubljana: Generalni davčni urad.
11. *Davčne utaje na področju davka na dodano vrednost*. Najdeno 25. novembra 2009 na spletnem naslovu http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/CIP/18_05_09_prezentacija_Uros_Novak.pps
12. Fidermuc, K. (2009, 28. september). Durs že na vrhu svojih zmogljivosti. *Delo*. Najdeno 27. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/89051>
13. Gornik, S., Maček M., & Furlič I. (2009). Aktualno s področja davčnega inšpekcijskega nadzora. *Zbornik referatov. 3. davčni dnevi* (str. 19–30). Brdo pri Kranju: Ministrstvo za finance, Davčna uprava Republike Slovenije.
14. *Informacije občanom o zobozdravstvenih storitvah*. Najdeno 9. novembra 2009 na spletnem naslovu http://www.mz.gov.si/si/pogosta_vprasanja_in_koristne_vsebine/splosna_vprasanja/informacije_obcanom_o_zobozdravstvenih_storitvah/
15. Jerovšek, T., Simič, I., Škof, B., Kovač, P., Wakounig, M., Jerman, S., Krisper Mengušič, M., Klepac, K., Jenko, P., Štemberger, M., Erbida Golob, M., Centa

Debeljak, M., Grum, O., Musar, I., Premuš, S. & Hadjar, R. (2008). *Zakon o davčnem postopku s komentarjem*. 1. Izdaja. Ljubljana: Davčno izobraževalni inštitut; Maribor: Davčno finančni raziskovalni inštitut.

16. *Kaj je dobro vedeti o davčnem inšpekcijskem nadzoru*. Najdeno 1. oktobra 2009 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davcni_inspekcijski_nadzor/kaj_je_dobro_vedeti_o_davcne_m_inspekcijskem_nadzoru/
17. *Kaj morate kot zavarovana oseba vedeti o zobozdravstvenem varstvu?* Najdeno 10. novembra 2009 na spletnem naslovu [http://www.zzss.si/ZZSS/info/egradiva.nsf/0/cfde761079733303c12570f30030b214/\\$FILE/plakati%20OZZ%20-%20zob..pdf](http://www.zzss.si/ZZSS/info/egradiva.nsf/0/cfde761079733303c12570f30030b214/$FILE/plakati%20OZZ%20-%20zob..pdf)
18. Kl., K. (2009). Davčne nepravilnosti. *Žurnal*. Najdeno 11. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.zurnal24.si/Zobozdravnikom-za-56-000-evrov-globe/novice/slovenija/129164>
19. Komisija Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela na črno. (2008). Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2007. Najdeno 2. novembra 2009 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delo_na_crno/komisija_pdzc/
20. Komisija Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela na črno. (2009). Poročilo o dejavnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno za leto 2008. Najdeno 2. novembra 2009 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/delo_na_crno/komisija_pdzc/
21. Komisija za preprečevanja korupcije. (2009, 29. maj). Poročilo o delu Komisije za preprečevanje korupcije v letu 2008. Najdeno 4. novembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.kpk-rs.si/index.php?id=38>
22. Kovač, B. (2007). Zdravje ni javna dobrina. *Mladina*, (7), str. 35.
23. Kovač, P., & Konečnik, T. (2007). Novosti davčnega inšpekcijskega nadzora po ZDavP-2. *Uprava*, 5(2), 29–49.

24. Lukić, A. (2009, 27. maj). Zobarji so davčna oaza. *Žurnal*. Najdeno 30. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.zurnal24.si/Zobarji-so-davcna-oaza/novice/slovenija/106831>
25. Močnik, B. (2009, avgust/september). Nesprejemljiv blažilec. *Glas gospodarstva*, str. 25.
26. *Nadzori ZZZS v specialistično ambulantni dejavnosti*. Najdeno 10. novembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.zzzs.si/zzzs/internet/zzzs.nsf/vrstagradiva/A836382A9408F600C12575C3003A2F9D?OpenDocument>
27. Nastav, B. (2009). *Siva ekonomija v Sloveniji. Merjenje, vzroki in posledice* (doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
28. *Organizacija in naloge davčne službe*. Najdeno 26. oktobra 2009 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/o_davcni_upravi_rs/organizacija_in_naloge_davcne_sluzb/
29. Petavar Dobovšek, D. (2008). *Davčni inšpekcijski nadzor in cenitev davčne osnove* (magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za upravo.
30. Pirc Musar, N. (2008, 21. marec). Odločbe in mnenja – Varstvo osebnih podatkov. Dostop do podatkov pacientov za izvajanje davčnega nadzora. Najdeno 16. oktobra 2009 na spletnem naslovu [http://www.tofsy.com/pls/unicons/UNICONS_CLANEK\(3\)](http://www.tofsy.com/pls/unicons/UNICONS_CLANEK(3))
31. *Poročilo o aktivnostih davčne uprave v projektu Siva ekonomija*. Najdeno 20. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.durs.gov.si/si/splosno/cns/novica/article/1658/5570/6dff5b4778/>
32. Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS št.* 141/2006, 52/2007, 120/2007, 21/2008, 123/2008.
33. Pravilnik o načinu označevanja cen blaga in storitev. *Uradni list RS št.* 63/1999, 27/2001, 65/2003.
34. *Računi, ki jih izdajajo zobozdravniki*. Najdeno 5. novembra 2009 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/davek_na_dodano_vrednost_pojasnila/izdaja_racunov/racuni_ki_jih_izdajajo_zobozdravniki/
35. Računsko sodišče Republike Slovenije. (2008, 15. julij). Revizijsko poročilo. Učinkovitost pobiranja davka na dodano vrednost. Najdeno 11. novembra 2009 na spletnem naslovu [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K850D70A9739DE1E6C125748700400768/\\$file/DDV_RSP.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K850D70A9739DE1E6C125748700400768/$file/DDV_RSP.pdf)

36. Rehberger Ujčič, I. (2009). Projekt siva ekonomija in ostale aktivnosti preiskav. *Zbornik referatov. 3. davčni dnevi* (str. 15–18). Brdo pri Kranju: Ministrstvo za finance, Davčna uprava Republike Slovenije.
37. Schneider, F. (2009, 27. oktober). Shadow Economies and Corruption All Over the World: Revised Estimates for 120 Countries. Najdeno 30. novembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.economics-ejournal.org/economics/journalarticles/2007-9>
38. Škof, B. (2008). Pravno varstvo zavezanca za davek po sklepu o ustavitvi davčnega inšpekcijskega nadzora. *Davčno-finančna praksa*, 9(7/8), 19–21.
39. Šušteršič, S. (2003a). Davčna inšpekcija – Zakaj, kako, h komu? *Denar: Revija o davkih*, 13(5), 11–15.
40. Šušteršič, S. (2003b). Davčna inšpekcija – Zakaj, kako, h komu – 2. del. Ko pride davčni inšpektor: Metode inšpiciranja. *Denar: Revija o davkih*, 13(6), 10–13.
41. *Usmeritve in vsebina nadzora ZZS pri izvajalcih v letu 2009*. Najdeno 20. novembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.zzzs.si/zzzs/internet/zzzs.nsf/vrstagradiva/A836382A9408F600C12575C3003A2F9D?OpenDocument>
42. *Več kot polovica pacientov doplača za zobozdravstvene storitve*. Najdeno 30. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.zps.si/zdravje/zdravstvene-storitve-in-zdravstveno-zavarovanje/vec-kot-polovica-pacientov-doplaca-za-zobozdravstvene-storitve.html?Itemid=302>

43. *Z novo metodo nadzora je bilo ugotovljeno kar 70 % prometa.* Najdeno 25. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.eudavki.si/index.php?S=1&Article=3506>
44. Zakon o davčnem postopku. *Uradni list RS* št. 117/2006, 24/2008-ZDDKIS, 125/2008, 20/2009-ZDoh-2D, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.).
45. Zakon o davčni službi. *Uradni list RS* št. 1/2007-UPB2, 40/2009.
46. Zakon o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS* št. 117/2006, 33/2009, 85/2009.
47. Zakon o davku od dohodka pravnih oseb. *Uradni list RS* št. 117/2006, 90/2007, 56/2008, 76/2008, 92/2008, 5/2009.
48. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8.
49. Zakon o inšpekcijskem nadzoru. *Uradni list RS* št. 43/2007-UPB1.
50. Zakon o pacientovih pravicah. *Uradni list RS* št. 15/2008.
51. Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. *Uradni list RS* št. 12/2007-UPB1.
52. Zakon o varstvu osebnih podatkov. *Uradni list RS* št. 94/2007.
53. Zakon o varstvu potrošnikov. *Uradni listi RS* št. 98/2004.
54. Zdravniška zbornica Slovenije. (2009, 1. avgust). Stališče ZZS. Vpogled v medicinsko dokumentacijo – Protokol delovanja zdravnika v zvezi z zahtevo DURS glede vpogledov v zdravstveno dokumentacijo pacientov. *Strokovna revija Isis*. Najdeno 7. novembra 2009 na spletnem naslovu www.zdravniskazbornica.si/library/includes/file.asp?FileId=1863
55. Žagar, L. (2009, 8. september). Davčni nadzor daje bistven poudarek tudi preventivnemu delovanju. *Finance*. Najdeno 10. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.finance-akademija.si/?go=article&id=257069>
56. Wakounig, M. (1998). *Davčno inšpiciranje in cenitev davčne osnove*. Ljubljana: MFB Consulting.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Ugotovljene nepravilnosti in skupen učinek delovanja kontrole.....	1
Priloga 2: Diagram poteka davčnega inšpekcijskega nadzora	2
Priloga 3: Primerjava cen slovenskih in tujih ponudnikov zobozdravstvene storitve.....	3
Priloga 4: Primeri izdanih računov zobozdravstvene dejavnosti	3

Priloga 1: Ugotovljene nepravilnosti in skupen učinek delovanja kontrole

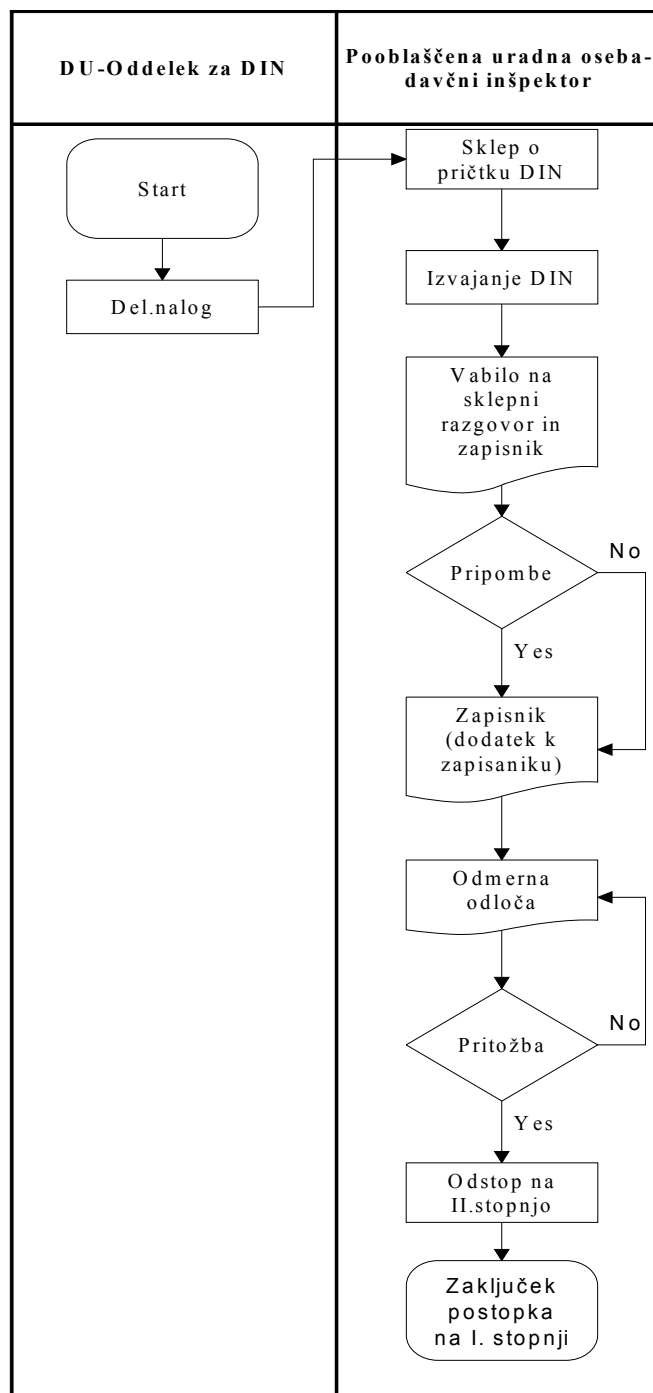
Tabela 1: Dodatno ugotovljene nepravilnosti in skupen učinek delovanja kontrole

	REALIZACIJA 2007	REALIZACIJA 2008
Št. primerov z ugotovljenimi nepravilnostmi	92.274	65.590
Št. samoprijav	8.562	9.053
Učinek ugotovljenih nepravilnosti – dodatno odmerjen davek v EUR	42.454.198	46.655.010
Učinek samoprijav – dodatno odmerjen davek v EUR	8.007.686	9.999.624
SKUPAJ UČINEK KONTROLE – dodatno odmerjen davek v EUR	50.461.884	56.654.634

Vir: Poročilo o delu Davčne uprave Republike Slovenije v letu 2008, 2009, str. 35.

Priloga 2: Diagram poteka davčnega inšpekcijskega nadzora

Diagram 1: Diagram poteka DIN

Vir: Petavar Dobovšek, 2008, str. 18.

Priloga 3: Primerjava cen slovenskih in tujih ponudnikov zobozdravstvene storitve

Tabela 2: Primerjava cen slovenskih in hrvaških ponudnikov zobozdravstvene storitve

Vrsta storitve	SLOVENIJA	HRVAŠKA
Bela zalivka	30–120 EUR	35–40 EUR
Porcelanasta prevleka	200–500 EUR	150–200 EUR

Vir: Arko, 2008.

Tabela 3: Primerjava cen slovenskih in bolgarskih ponudnikov zobozdravstvene storitve

Vrsta storitve	SLOVENIJA	BOLGARIJA
Standardni zob iz porcelana	8.000 EUR (28 zob)	3.360 EUR (28 zob)
Nadstandardni zob	11.060 EUR (28 zob)	4.480 EUR (28 zob)
Implantant iz titana	1.000 EUR	550 EUR

Vir: Arko, 2008.

Priloga 4: Primeri izdanih računov zobozdravstvene dejavnosti

Slika1: Primer izdanega računa: doplačilo storitve

TRR
Davčna
Telefon:

RAČUN št.
Kraj izdaje:
Datum računa:

Zdravstvene storitve in izdelki za dan:

Šifra	Opis	Kol./g	Cena/EM	Vrednost	Znesek
N0026	Doplačilo za nadstandardno storitev-beljenje zoba	1	20,00	20,00	20,00
				Znesek postavk:	20,00

Način plačila

Za plačilo: 20,00 EUR

ni zavezanec za DDV!
DDV ni obračunan na podlagi 1.odstavka 94.člena ZDDV-1.

Slika 2: Primer izdanega računa: stroške krije OZZ

TRR:
Davčna številka
Telefon:

RAČUN št.
Kraj izdaje:
Datum računa:

Zdravstvene storitve in izdelki za dan :

Šifra	Vrsta	Opis	Kol.	Cena/EM	Vrednost	Znesek
52375	zav.	Zdrav. gangrene in poln. kanala (nad 15 let)	2	39,97	79,94	0,00
31010	zav.	Slikanje zoba - navadni posnetek	1	5,39	5,39	0,00
OZZ:		85,34			Krije zavarovalnica:	85,34
PZZ:		0,00				
Način plačila:					Za plačilo:	0,00EUR

ni zavezanec za DDV!
DDV ni obračunan na podlagi 1.odstavka 94.člena ZDDV-1.